

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Prosinec 2005

Ročník XV

Číslo 12

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

OBSAH

Rozhovor měsíce

Kanál D-O-L je velmi kontroverzní 1

Aktuality

SFŽP ČR podpoří 530 žádostí fyzických osob
v programech 1.A a 4.A 4

Pernštejnský tis je Stromem České republiky roku
2005 5

Jednotný systém řízení informací o životním
prostředí 5

Fórum pro udržitelný rozvoj 2005 přilákalo
desítky odborníků 6

Nevnímejte ekologická témata izolovaně, říká
OECD 7

ČR spustila rejstřík povolenek na emise CO₂ 8

Ekologové zveřejnili největší znečišťovatele 9

Ve všech krajích probíhají semináře k IRZ 9

Pracovní návštěva ministra Libora Ambrozka
v Nikaragujské republice a v Kostarické
republice 10

Ekofilm v novém bude velkým závazkem 12

Setkání Programu EMAS na CENIA 14

Vyjádření MŽP k ptačí chřipce 16

Český ráj se stal geoparkem UNESCO 16

Na aktuální téma: ochrana ovzduší

Zákon o ochraně ovzduší ve znění poslední
novely – zákona č. 385/2005 Sb. 17

Řízení a hodnocení kvality ovzduší v ČR 19

Konference Ochrana ovzduší ve státní správě,
teorie a praxe 21

Evropská unie

Informace o zasedání Rady EU pro životní
prostředí ze dne 17. října 2005 v Lucemburku 22

Informujeme

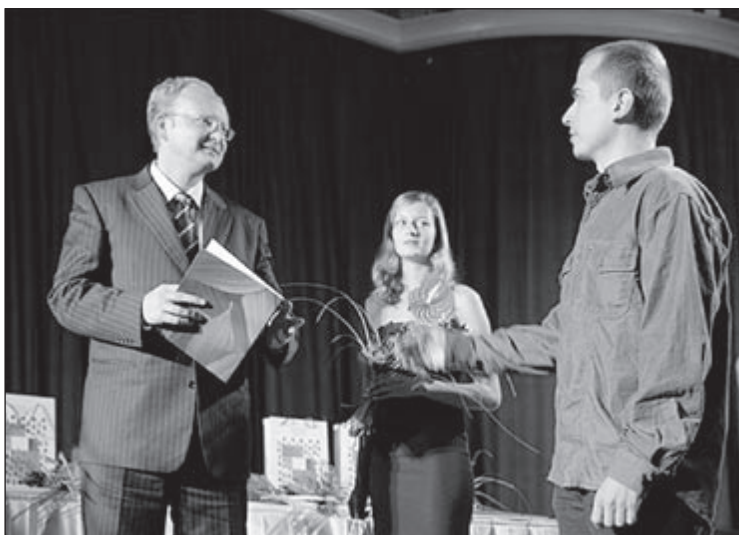
ČIŽP a staré ekologické zátěže 24

Vybrané příklady sanací 25

Ekonomický rozvoj a ochrana přírody
mohou jít ruku v ruce 26

Edice Chráněná území ČR 27

Den stromů na Toulcově dvoře 28

Ministr Libor Ambrozek předal na festivalu Ekofilm Cenu MŽP Martinu Marečkovi za snímek Zdroj. K článku na str. 12. Foto Libor Sváček

Kanál Dunaj – Odra – Labe je velmi kontroverzní

Rozhovor Jany Plamínkové s RNDr. Alenou Vopálkovou,
ředitelkou odboru zvláště chráněných částí přírody MŽP

Jaké nejdůležitější úkoly řeší v současné době odbor zvláště chráněných částí přírody?

Prioritní úkoly našeho odboru pro následující 2 – 3 roky je možné rozdělit do tří základních okruhů činností. Připravujeme k vyhlášení nová maloplošná zvláště chráněná území (ZCHÚ), a to jak ve vazbě na ochranu evropsky významných lokalit, tak ve vazbě na nezbytnost zabezpečit stávající území z hlediska právního stavu i přesnější specifikace předmětu a cílů ochrany.

U velkoplošných ZCHÚ je významným úkolem projednání nové zonace národního parku Šumava a dále projednání nových plánů péče o 15 CHKO v průběhu tří následujících let. Rovněž na Šumavě nás čeká příprava nového plánu péče o národní park. Stávající plán péče platí do roku 2008, nový plán bude jeho určitou úpravou, změní se některé jeho části ve vazbě na novou strategii, kterou na Šumavě sledujeme. Velkou prací znamená příprava metodických pokynů a dalších koncepčních materiálů. Dokončujeme metodické pokyny, které se týkají plánů péče o ZCHÚ a zonace, chybí

nám už jen metodický pokyn, který upravuje postup přípravy a obsah plánů péče o národní parky. Důležitým úkolem je rovněž příprava novely vyhlášky č. 395/92 Sb. v částech, které řeší zvláštní územní ochranu.

V oblasti zvláštní ochrany druhů nás čeká ohromný úkol, kterým je úprava seznamů zvláště chráněných druhů. V současné době máme již část týkající se seznamů obratlovců projednanou jak s vědeckou obcí, tak se zájmovými skupinami (nevládními organizacemi, rybáři, myslivci, s Lesy ČR), ale ještě nás čeká blok „bezobratlí“ a blok „vyšší a nižší rostliny“. Připravujeme také vyhlášky, které jsou speciálními odchylkami podle §5b zákona o ochraně přírody a krajiny. Hodně se hovoří o odchylném postupu, který se týká špačků, a podobné předpisy chystáme i pro kormorány, stanice pro handicapované živočichy apod.

Velkým úkolem v oblasti druhové ochrany bude schválení a zajištění realizace záchranných programů pro vybrané kriticky a silně ohrožené zvláště chráněné druhy. V současné době se dokončuje úkol VaV, jehož výstupem by mělo být stanovení kritérií, na jejichž základě budou určeny druhy, pro které má smysl záchranný program připravit.

O které druhy třeba jde?

Třeba o bobra či vydra, u kterých by ale šlo spíše o programy péče o druh. Typickým záchranným programem je třeba program pro hnědáka osikového, což je silně ohrožený druh, který se vyskytuje v republice už jen na jediné lokalitě. Návrhy se dále týkají např. sokola, raroha, velkých šelem (medvěd, vlk, rys), diskutovány jsou i probíhající záchranné programy pro tetřeva hlušce a perlorodku říční. Druhová ochrana se nyní řeší v našem odboru zejména v metodické a legislativní rovině. Připravujeme též novelu zákona o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

V čem bude novela spočívat? Rozšíří se okruh živočichů?

Spíš vypustíme ze zákona kormorána, protože chceme vyřadit kormorána ze zvláštní ochrany – tím pádem by přestal být řešen v režimu zákona o náhradách škod. Budeme diskutovat i o možných rozšířeních.

Hlavní problém, který je třeba řešit, je nastavení odlišného postupu při prokazování, že škodu způsobil právě vybraný zvláště chráněný živočich, pro škody „jednorázové“ (zejména šelmy) a škody „opakované“ (škody na rybách), a požadavek zpřesnit způsob výpočtu vzniklých škod. To je totiž jedna z podmínek tohoto zákona. Stát tady na sebe vzal dobrovolně roli subjektu, který za věc, kterou nevlastní (živočichové jsou v právním smyslu věci, a volně žijící živočichové jsou věci, které nikomu nepatří, nejsou tedy státní), hradí škodu způsobenou konkrétním jedincem vybraného druhu v zájmu jeho ochrany, tedy aby hospodář

nebral právo do svých rukou. Myslím, že je to docela bohatá činnost.

Určitě ano. Vraťme se nyní k některým bodům, které jste zmínila. Proč se novelizuje seznam zvláště chráněných druhů? Protože se populace některých druhů snížily tak, že musí být nově chráněny?

Jedním z podkladů pro úpravu jsou tzv. červené seznamy, tzn. dlouhodobé sledování určitých druhů z hlediska stavu jejich populací, které indikuje změnu opravňující k zařazení do zvláště chráněných druhů. Dalším podkladem je povinnost vyplývající zejména z evropské směrnice o stanovištích, která se zabývá i ochranou druhů. Příloha 4 této směrnice obsahuje seznam druhů, které mají být v rámci Evropy přísně chráněny. Některé z těchto druhů, zejména u bezobratlých, u nás vůbec nejsou v režimu zvláštní ochrany, například modrásek bahenní, modrásek stepní, čtyři druhy netopýrů atd. Dalším podkladem jsou i změny k lepšímu – u některých druhů se populace už dostaly do stavu, kdy již nejsou přímo ohroženy. I zde ale máme vazby na směrnici o stanovištích, kdy například vydra či bobr jsou druhy, které při sledování vykazují stále se zvětšující plochu lokalit, kde se vyskytují, ale jsme povinni je pro Evropu přísně chránit. A přísná ochrana znamená jejich zařazení mezi kriticky nebo silně ohrožené druhy. Vše se dosud týká jen živočichů, u rostlin zatím seznamy k revizi předkládány nebyly. U živočichů se některé druhy přesouvaly do nižších kategorií, některé ryby jsme z ochrany úplně vypustili, protože jejich populace se stabilizovaly. A u některých živočichů se ochrana zpřísnila, hlavně u bezobratlých. Podobné to bude možná u mechorostů a lišejníků.

Zmínila jste „odchylný postup“ u špačků. Znamená to, že by se špačci mohli na vinicích střílet?

Špaček u nás není v režimu zvláštní ochrany, ale je chráněn v režimu směrnice o ptácích. A zde je možné z určitých zákonem uvedených důvodů povolit odchylný postup. Zatím jsme při projednání potřebovali ověřit dvě základní podmínky, za nichž tento odchylný postup zvolit lze: a to, že neexistuje jiné uspokojivé řešení, a že jde o opravdu závažnou škodu. Škody činí podle vinařů 200 mil. Kč, což závažná škoda je. Teď je otázka, zda lze zdůvodnit neexistenci jiného řešení ochrany: ověřujeme alternativní možnosti ochrany vinic, např. síťování, plašení apod. Vyhlášku ale připravíme tak, aby příští rok byla k dispozici.

O změně zonace na Šumavě se již hovoří dlouho. Jak pokračuje?

Správa NP a CHKO Šumava připravila návrh nové zonace, která řeší stávající velmi nepříznivou situaci s roztříštěností stávajících 1. zón. Nový návrh byl předjednan s obcemi a bude předmětem dalšího jednání, přičemž správa se bude snažit maximálně zohlednit připomínky obcí. Pak by se mělo zahájit projednání nové zonace postupem podle § 40 zákona o ochraně přírody a krajiny. Zde narazíme na velkou překážku, kterou bude požadavek seznámit písemně všechny vlastníky pozemků s tím, že chceme projednávat návrh nové zonace. Hledáme firmy, které by nám byly schopné tento krok připra-

vit jako subdodávku. Vlastníků je odhadem 20 až 30 tisíc. A to náš odbor není schopen administrativně zvládnout. Návrh také zveřejníme na portálu veřejné správy a na úředních deskách obcí. Po zveřejnění na portálu veřejné správy pak běží 60denní lhůta pro podání námitek a další postup v souladu se zákonem a legislativními pravidly vlády. Celému projednání bude ještě předcházet dohoda se zástupci obcí v Radě NP.

Co se bude dít, pokud vlastníci nebudou se změnou souhlasit?

Námítky se musí vypořádat. Teprve pak se připraví definitivní návrh pro projednání v meziresortním připomínkovém řízení.

Kdy by reálně mohla být nová zonace vyhlášena?

To se dá těžko odhadnout. Časově nejnáročnější bude shromáždit vlastníky na základě údajů z katastru nemovitostí a informovat je – a opravdu si netroufnu odhadnout, jak to bude dlouho trvat. Také záleží na množství námitek, které budeme muset vypořádat, to bude rovněž administrativně dost náročné. Meziresortní připomínkové řízení pak standardně běží tři měsíce. Myslím, že jen administrativa zabere tak rok. Zonace se pak schvaluje vyhláškou MŽP.

Nedávno byla schválena nová CHKO Český les. Jak to vypadá s vyhlášováním Novohradských hor?

Projednání jsme tam ještě oficiálně neukončili, ale přes zásadní nesouhlas kraje a obcí nevidíme jako reálné a možná ani správné pokračovat v projednávání CHKO Novohradské hory, které se vleče více než 15 let. Nesouhlas zde byl deklarován velmi intenzivně.

Vysvětlujete si nějak, proč v Českém lese obce ani kraj nic proti CHKO neměli, zatímco u Novohradských hor ano?

Myslím, že je to dané i sumou informací, které měli zastupitelé k dispozici, a také přístupem obou krajů. Plzeňský kraj novou CHKO Český les velmi podporoval, protože v ní vidí – a já doufám, že oprávněně – novou destinaci, která oživí cestovní ruch na území kraje. Jihočeský kraj je v jiné pozici, tam je turistických destinací hodně, proto o novou CHKO nestojí, spíš se tam snaží zatraktivnit území v zimním období.

Připravují se i další CHKO, nebo je již soustava kompletní?

Budeme vycházet z toho, jak dopadne projednávání Národního seznamu evropsky významných lokalit, který byl předán Evropské komisi. V něm je navržen způsob ochrany některých evropsky významných lokalit, nebudou-li chráněny smluvně. Některé tyto lokality jsou velké, ale zatím žádná z nich není navržena k ochraně formou CHKO. Ke změně rozlohy nebo k novému vyhlášení je navrženo 70 národních přírodních rezervací a národních přírodních památek, a to pro náš odbor znamená velký úkol. V rámci projektu VaV jsme si nechali udělat studii, která hodnotila potenciál ČR z hlediska nových CHKO. Tam nějaké nové návrhy byly, ale myslím, že v současné době nemá smysl o nich blíže uvažovat,

protože pro náš odbor jsou prioritou povinnosti vztažené k ochraně evropsky významných lokalit.

A rozšíření stávajících CHKO? Jeden čas se hodně hovořilo o rozšíření CHKO Pálava...

Ano, ale při zřizování biosférické rezervace Dolní Morava – Podluží jsme dospěli k názoru, že v regionu není vůle, aby k tomuto rozšíření došlo. Otázka je, jak zabezpečíme plochy evropsky významných lokalit, protože právě ty části, o které CHKO Pálava měla být rozšířena, jsou z větší části navrženy jako evropsky významné lokality. Nechci předjímat, v jaké kategorii budou nakonec tyto plochy chráněny. Rozšiřování CHKO ale nyní neplánujeme.

Jak vypadá situace s kanálem Dunaj-Odra-Labe (podrobněji jsme se mu věnovali v roce 2003, Zpravodaj 2, 6, 8) na Moravě?

O dopadech tohoto projektu, který je dlouhodobě navrhován k realizaci v rámci směrných částí územních plánů velkých územních celků, proběhla celá řada jednání. Vyhodnocení navrhovaných tras je také jedním z úkolů VaV. Sama jsem se účastnila několika jednání, kdy byl projekt představován zejména v trase sever – jih (labská větev zatím takovým předmětem zájmu není). Projekt se dostává do střetu se zájmy obcí i krajů, protože dlouhodobě vytváří stavební uzávěru pro řadu dalších aktivit v území, proto ho mnohde vnímají jako omezení možností pro rozvoj. Podle mého názoru se jak ekonomicky, tak ekologicky jedná o projekt, který by byl v zásadním rozporu s ochranou evropsky významných lokalit i ptáčích oblastí. Měli bychom brát vážně požadavky článku 6 směrnice o stanovištích, který říká, že se musí prokázat, že projekt je ve veřejném zájmu. A pokud jiný veřejný zájem výrazně převáží nad zájmy ochrany přírody, bude nutné vzít v potaz, že realizace projektu by znamenala nevratné změny evropsky významných lokalit a ptáčích oblastí v CHKO Litovelské Pomoraví, Poodří, a zásadní problémy by byly i v evropsky významné lokalitě na soutoku Dyje a Moravy. Zatím se uskutečnilo vyhodnocení realizovatelnosti projektu, a to v ekologické oblasti nebylo zpracováno v kvalitě, která by se jen trochu blížila tomu, jak by to být zpracováno mělo. Konečné výsledky ale neznám. Dostali bychom se i do zajímavých ekonomických úvah, protože odhady realizace se pohybují ve stovkách miliard korun, takže o levné dopravě, v případě, že by se do nákladů započítaly i náklady na realizaci vodní cesty, se asi nedá hovořit. Trochu spekulativně se přitom hovoří o zásadním přesunu silniční dopravy na dopravu po vodní cestě, což se ale nemusí vůbec naplnit. Projekt vnímám jako velmi kontroverzní, střetů se zájmy ochrany přírody je tam opravdu hodně.

Bude možné vést trasu kanálu přes místa, kde budou vyhlášeny lokality Natury 2000?

Nejprve se hodnotí významnost vlivu projektu na území. Nelze-li významný vliv vyloučit, pak se podle čl. 6 směrnice o stanovištích musí hledat varianta, která má menší nebo žádný vliv z hlediska předmětů a cílů ochrany lokality. Jednoznačně by se muselo prokázat, že jde o veřejný zájem a že

neexistuje variantní řešení zabezpečení tohoto veřejného zájmu. Pokud by záměr ovlivnil prioritní typy stanovišť a prioritní druhy, což by na soustoku Moravy a Dyje určitě bylo, tak lze povolit záměr pouze z důvodů veřejné bezpečnosti, ochrany zdraví, pokud má příznivé důsledky pro životní prostředí nebo na základě stanoviska Evropské komise. Prioritním typem jsou např. lužní lesy, takže tady bychom asi žádali Evropskou komisi o názor, zda má být projekt realizován i přes tento negativní vliv na evropsky významné lokality. Kdyby EK řekla, že ano, tak by se musela realizovat kompenzační opatření ve vztahu k předmětu a cíli ochrany lokality, která spočívají v založení nových biotopů, které jsou předmětem ochrany lokality. Nejde o nějakou výsadbu zeleně v krajině, snahou je zachovat biotopy. Zjednodušeně si lze představit, že kdyby projekt zničil 50 ha plochy lužního lesa, kompenzace by spočívala ve vytvoření podmínek pro vznik 50 ha lužního lesa v dané lokalitě. Zatím ale není deklarován ani veřejný zájem na realizaci projektu, je to vnímáno spíše jako rezerva pro budoucnost. Působí to problémy samosprávám – teď se třeba projednává územní plán VÚC Břeclavsko, Zlínsko, narazili jsme na něj i na Ostravsku. V Dopravní politice se ale přímo o projektu nehovoří.

Nedávno se objevil záměr deklarovat veřejný zájem zákonem, a to u mediálně známých jezů na Labi. Ústavní soud ale rozhodl, že veřejný zájem se takto uzákonit nedá. Jak vůbec vypadá současná situace s jezy?

Na základě dohody náměstků MŽP a MD byl připraven materiál pro vládu, který by schválen usnesením vlády. K realizaci se připravuje jez Prostřední Žleb ve variantě trochu posunutě k zástavbě v Děčíně. V současné době probíhá hodnocení vlivů na životní prostředí, a to jednak podle zákona 100/2001 Sb., jednak podle vlivů na evropsky významnou lokalitu. Záměr sice není situován přímo do evropsky významné lokality, ta byla u nás

vymezena cca 200 m po proudu, ale protože je to přeshraniční lokalita a Němci ji už mají schválenou, a jez může znamenat změny v ekosystému řeky, které se mohou projevit i zde, musí se posuzovat i z tohoto hlediska. SRN zde chrání kromě nivy i fungování ekosystému vodního toku a prostor pro migraci lososa. Oba resorty se shodly, že hodnocení by mělo být opravdu kvalitní, a dohodly se na září 2006 jako konečném termínu pro vyhodnocení a předložení materiálu do vlády.

O maloplošných územích se tolik nemluví, ale přesto jsou velmi důležitá. Myslíte, že stávající systém pokrývá ty nejcennější lokality?

To nejcennější pokryto některou z kategorií je. Někde by asi bylo dobré znovu zvážit předmět a cíl ochrany, protože tam třeba došlo ke značným změnám – jak k horšímu, tak někde i k lepšímu. Existují plochy velice cenné i z národního hlediska, které jsou chráněny v režimu regionálních kategorií (přírodní rezervace, přírodní památka), a naopak jsou „národní“ plochy, které by v této kategorii ani být nemusely. Během dvou revizí stavu maloplošných území byly zjištěny nedostatky jak věcné, tak právní. Proto nyní vyhlášíme nově území, která tradičně vyhlášena jsou, ale nebylo možné tyto nedostatky řešit jiným postupem. Nedávno tak byl nově vyhlášen Žofínský prales, Čertova stěna – Lúč, či Bohdanečský rybník a rybník Matka. Musely se tam zpřesnit hranice, jasně stanovit předmět a cíl ochrany. Pak máme i nově navrhovaná území – nedávno např. byly jako národní přírodní památka schváleny Miroslavské kopce, pro ochranu sysla byla vyhlášena NPP Letňanské letiště, byla nově zajištěna ochrana Zbrašovských aragonitových jeskyní. Během roku 2004 a 2005 jsme vyhlásili 8 nových území. Plochy, které by nebyly vůbec chráněny a ochranu by si zasloužily, už ale u nás, podle mého názoru, mnoho není.

Děkuji za rozhovor.

5. 11. 2005

SFŽP ČR podpoří 530 žádostí fyzických osob v programech 1.A a 4.A

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek stvrdil svým podpisem rozhodnutí, na jehož základě uzavře Státní fond životního prostředí 530 smluv o poskytnutí podpory v programech 1.A (Investiční podpora environmentálně šetrných způsobů vytápění a ohřevu vody pro byty a rodinné domy pro fyzické osoby) a 4.A (Investiční podpora vytápění bytů a rodinných domů tepelnými čerpadly pro fyzické osoby).

Alokace letošních prostředků na tyto programy ve výši 30 milionů Kč byla překročena díky velkému počtu přijatých žádostí již v prvním čtvrtletí. Vzhledem k velkému přebytku žádostí ve všech národních programech a nutnosti spolufinancovat žádosti předložené v rámci fondů EU, byl Státní fond

životního prostředí ČR nucen příjem pozastavit k březnu 2005.

Žadatele o podporu uspokojí Státní fond životního prostředí ČR všechny, a to poměrnou částí dotace. Tuto variantu řešení jsme zvolili zejména z důvodu masivního přebytku poptávky a se záměrem uspokojit každého žadatele.

„Otevření příjmu žádostí předpokládáme v příštím roce, letos se již nejví jako pravděpodobné. Zároveň proběhne novelizace příslušných směrnic, protože budeme výrazněji limitováni finančními prostředky“, říká Ing. Andrej Mudray, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR.

(tisková zpráva SFŽP)

Pernštejský tis je Stromem České republiky roku 2005

Nejsympatičtějším stromem České republiky se pro rok 2005 stal Pernštejský tis. Svůj hlas mu v každoroční celostátní anketě Nadace Partnerství dalo 6731 lidí z celkových 37 201 hlasujících.

Příštích dvanáct měsíců tak bude kralovat českým a moravským stromům podle pověsti více než tisíciletý tis rostoucí pod hradem Pernštejn. Anketu vyhlašuje Nadace Partnerství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí. Cenu předali náměstek ministra životního prostředí František Poger a Petr Obst ze Skanska DS na Koncertu pro stromy, kde vystoupila Iva Bittová a Barbara Maria Willi.

„Bylo neuvěřitelné sledovat, jak se Pernštejský tis díky nadšení jeho navrhovatelky pomalu, ale jistě šplhal z posledních příček až na vrchol,“ popsala Jana Dlabková z Nadace Partnerství a dodala: *„Podle pověsti je tisů na Pernštejně více než tisíc let a jeho osud je pevně spjat s hradem. Traduje se, že zahyne-li tis, bude konec i s Pernštejnem.“*

Na druhém místě skončil s 5094 hlasy legendami opředený **Votický javor** ze Středočeského kraje. Na Polském vrchu, kde roste, kdysi stávala šibenice a dodnes tu prý lidé ve večerních hodinách vídají tmavou postavu ženy s širokým špičatým kloboukem. Třetí byla jen těsně malebná **lípa u Ústějovské kapličky** v Jihočeském kraji, která získala podporu 4879 hlasujících.

Letošní ročník ankety Strom České republiky roku 2005 byl zahájen symbolicky 21. března – první jarní den. Jednotlivci, rodiny, obce, sdružení, školy, firmy a další organizace z celé republiky mohly do konce května přihlašovat nejsympatičtější a pro ně významné stromy. Odborná porota pak z 99 návrhů vybrala dvanáct finalistů, kteří se utkali v závěrečném hlasování. Všichni milovníci stromů a přírody měli možnost vybírat a podpořit svého oblíbence prostřednictvím hlasovacích lístků a dárcovských SMS zpráv. Do ankety se letos zapojilo rekordních 37 201 hlasujících, což je dvojnásobek oproti loňskému roku. Odměnou pro Pernštejský tis bude jeho odborné ošetření na jaře

roku 2006, které zajistí společnost Eden. Výtěžek z hlasování – 180 tisíc korun, bude v jarních měsících příštího roku použit na výsadby stromů po celém území Česka.

Podrobné informace naleznete na www.nadace-partnerstvi.cz nebo www.stromzivota.cz.

Pořadí finalistů ankety Strom České republiky roku 2005

1. Pernštejský tis – Jihomoravský kraj (6731 hlasů)
2. Votický javor – Středočeský kraj (5094 hlasů)
3. Památná lípa u Ústějovské kapličky – Jihočeský kraj (4879 hlasů)
4. Maxův klen u Kozího potoka – Karlovarský kraj (4354 hlasů)
5. Největší jilm vaz – Liberecký kraj (3691 hlasů)
6. Lipnický Opičák – Olomoucký kraj (3402 hlasů)
7. Skaštická lípa – Zlínský kraj (3211 hlasů)
8. Dub Bzdinka – Středočeský kraj (1538 hlasů)
9. Ronovská líska – Pardubický kraj (1431 hlasů)
10. Klamošská lípa – Královéhradecký kraj (1333 hlasů)
11. Lípa Márinka v Habrovanech – Jihomoravský kraj (1042 hlasů)
12. Lípa v Radonicích – Ústecký kraj (495 hlasů)

Kontakt

Jana Dlabková, Nadace Partnerství, 608 002 789, strom.zivota@ecn.cz

Michal Veselý, Nadace Partnerství, 542 422 761, michal.vesely@ecn.cz

Jednotný systém řízení informací o životním prostředí

13. října se konala závěrečná konference twinningového projektu Phare s názvem „Systém řízení informací o životním prostředí (CENIA)“, na který byla vyhrazena částka 950 000 EURO z programu EU Phare a jehož cílem bylo vytvořit jednotný systém řízení informací v oblasti životního prostředí. V průběhu 20 měsíců vytvářeli experti z Německa ve spolupráci s českým Ministerstvem životního prostředí jednotný systém řízení informací s cílem zjednodušit tok informací mezi všemi zájmovými skupinami v resortu životního prostředí. V této době s platností od 1. dubna 2005 také vznikla CENIA, Česká informační agentura životního prostředí.

Německý dlouhodobý poradce zodpovědný za projekt, Dr. Heinrich Schneider, říká:

„Vytvoření CENIA je obrovským zlepšením pro životní prostředí České republiky. Twinning jako instru-

ment budování institucí prokázal, že je dobrým nástrojem pro implementaci nového řízení informací. Díky českému a německému know-how byl společně vytvořen jeden z nejlepších expertních systémů v oblasti životního prostředí v Evropě.“

Německý dlouhodobý poradce zodpovědný za projekt, Claus Heuberger, říká:

„Úspěšná implementace nového systému řízení poskytuje Českou republiku na první místo v Evropě v oblasti informací o životním prostředí. Provozní a organizační struktura nové agentury CENIA může fungovat jako vzorový model pro úřady v oblasti životního prostředí v ostatních členských státech a institucích Evropské unie.“

Více informací:

www.env.cz/twinning-cenia

Fórum pro udržitelný rozvoj 2005 přilákalo desítky odborníků

Desítky odborníků, zástupců státní správy, obcí a krajů, ale také řady nestátních neziskových organizací se sešly 11. října 2005 v zasedací síni pražského magistrátu na v pořadí již druhém Fóru pro udržitelný rozvoj. Fórum svolal předseda Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) a místopředseda vlády Martin Jahn.

Fórum pro udržitelný rozvoj svolává každoročně Rada vlády pro udržitelný rozvoj. Slouží k veřejné prezentaci práce Rady a veřejné diskusi nad jejími výsledky – další informace k práci Rady na stránce <http://rvur.vlada.cz>.

Zpráva OECD

Dopolední část setkání byla věnována první oficiální prezentaci hodnotící **Zprávy OECD o politice, stavu a vývoji životního prostředí v ČR** (viz článek na vedlejší straně). Hodnocení probíhalo od července 2004. Zveřejnění závěrečné hodnotící zprávy se zúčastnili i náměstek generálního tajemníka OECD Kiyo Akasaka, vedoucí divize environmentálního hodnocení a informací OECD Christian Avérous a ministr životního prostředí ČR a místopředseda RVUR Libor Ambrozek. OECD hodnotila českou environmentální politiku již podruhé – poprvé to bylo v roce 1998. „*Od posledního hodnocení jste ušli pořádný kus cesty dopředu,*“ konstatuje Christian Avérous. „*Stále je ale co zlepšovat,*“ dodává. OECD adresovala ČR celkem 53 konkrétních doporučení, jak pokračovat dál. ČR musí pracovat zejména na snížení energetické náročnosti ekonomiky, věnovat pozornost narůstajícímu objemu silniční dopravy a ochraně biologické rozmanitosti. „*Je třeba se velmi vážně zabývat ekologickou daňovou reformou,*“ doplňuje Kiyo Akasaka. „*Jasným poselstvím zprávy OECD je fakt, že ochranu životního prostředí nesmíme vnímat izolovaně. Resorty spolu musí spolupracovat. To je podmínkou udržitelnosti rozvoje ČR,*“ říká ministr Ambrozek.

OECD, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Jejími členy je 30 hospodářsky vyspělých zemí světa. ČR se stala členskou zemí OECD v prosinci 1995. Hodnocení environmentálních politik členských zemí OECD je velmi přísnou a propracovanou metodikou, kterou se od OECD začínají pokoušet přebírat i další mezinárodní instituce, jako například Evropská hospodářská komise OSN.

Situační zprávy

Dopolední část zahájila ředitelka odboru ekonomických analýz Úřadu vlády Tereza Kašáková, zastupující předsedu RVUR Martina Jahn. Prezentovala první situační zprávu ke Strategii udržitelného rozvoje ČR (SUR) a Strategii hospodářského růstu ČR.

Situační zpráva SUR konstatuje po prvním roce existence SUR, že se situace v ČR významně zlepšila v ekonomickém pilíři udržitelného rozvoje. „*Dobrym důkazem toho je relativně dlouhodobý a výrazný růst HDP i produktivity práce,*“ konstatovala Tereza

Kašáková. Horší je to ale s tzv. „decouplingem“, tedy oddělením ekonomického růstu od energetické náročnosti, v níž jsme druzí nejhorší v rámci OECD, konstatuje situační zpráva SUR. Situační zpráva konstatuje pozitivní vývoj i v oblasti životního prostředí, zejména díky takřka rekordnímu snížení znečištění ovzduší a vod v devadesátých letech 20. století. Problematické jsou ale zejména emise CO₂, jejichž míra přepočtená na jednotku HDP či na obyvatele po poklesu na začátku 90. let stagnuje. Mírně pozitivní trend lze sledovat i v sociálním pilíři. Stále roste očekávaná délka života mužů i žen, máme nejnižší podíl lidí, žijících pod hranicí chudoby z EU-25 a například ve srovnání se zeměmi Visegrádské čtyřky relativně nízkou míru nezaměstnanosti. Ta ovšem do nedávné doby rostla a začala viditelně klesat až v letošním roce ¹⁾.

Na SUR navazuje **Strategie hospodářského růstu ČR (SHR)**, která právě prochází procesem hodnocení vlivu na životní prostředí (SEA). SHR má ukázat základní směřování české ekonomiky a zároveň ukázat, kde bychom potřebovali pomoc strukturálních fondů EU a dalších zdrojů.

Místní agendy 21

Na řadě seminářů pro obce a kraje po celé republice se v současnosti představují kritéria pro hodnocení místních Agend 21 (MA21), která vznikla v Pracovní skupině pro MA21 RVUR. Tato kritéria se dnes testují v praxi v deseti městech a dvou krajích a na adrese <http://www.ma21.cz> se rozbíhá provoz veřejné databáze MA21 v ČR. Místní Agendy 21 jsou nástrojem, jak na úrovni obcí a krajů uplatňovat principy udržitelného rozvoje. „*Kritéria umožní srovnání kvality jednotlivých místních Agend 21. To může obcím pomoci mj. i k lepšímu přístupu k finančním zdrojům v rámci EU, a podobně,*“ říká výkonný tajemník pracovní skupiny pro MA21 Jakub Kašpar.

Program pro udržitelnou spotřebu a výrobu

Posledním představeným dokumentem byl **Rámec programů udržitelné spotřeby a výroby ČR**, výsledek práce Pracovní skupiny RVUR pro udržitelnou spotřebu a výrobu. Podle Aleny Markové z MŽP, členky týmu, který na materiálu pracoval, má dokument ukázat stávající problémy, ale také návrh možných cest podpory udržitelné výroby a spotřeby, která by podporovala hospodářský rozvoj za dodržení limitů životního prostředí a s respektem k sociálním podmínkám.

(tisková zpráva Rady vlády pro udržitelný rozvoj)

¹⁾ Pro další podrobnosti ke Strategii udržitelného rozvoje ČR viz <http://rvur.vlada.cz>.

Nevnímejte ekologická témata izolovaně, říká OECD

V pořadí již druhou hodnotící zprávu o politice, stavu a vývoji životního prostředí v České republice zveřejnila 11. října OECD. Zpráva zdůrazňuje dosažené pozitivní výsledky a zároveň doporučuje, na které oblasti by Česká republika měla zaměřit pozornost do budoucna.

Hlavní výsledky

Zpráva (hodnotí období 1998 – květen 2005) konstatuje, že v České republice není dostatečně oddělena míra ekonomického výkonu od zátěže životního prostředí (tzv. decoupling). Z porovnání energetické a materiálové náročnosti ekonomiky na jednoho obyvatele a jednotku HDP vyplývá, že Česká republika patří k nejhorším v EU i OECD – energetická náročnost hospodářství je o 80 % větší než je průměr bývalé patnáctky členských států EU. Důvodem je především historické postavení českých zemí jako hospodářského jádra střední Evropy, jehož základem byl těžký a zpracovatelský průmysl. Problémem je i vysoká produkce skleníkového plynu oxidu uhličitého na obyvatele a jednotku HDP, i když i v této oblasti ČR dosahuje v celkovém snižování objemu produkce emisí od roku 1990 výrazně lepších výsledků než většina starých členských států OECD i EU. OECD především doporučuje zavedení ekologické daňové reformy a odstranění těch dotací, které škodí životnímu prostředí a zdraví obyvatelstva. Zpráva doporučuje také pravidelně upravovat poplatky za znečištění podle inflace.

Problémy jsou s dopravou

Zvláštní kapitola je věnována dopravě – ta patří mezi faktory, které nejvíce ovlivňují životní prostředí. Zejména silniční nákladní a osobní přeprava roste rychleji než HDP, od vstupu do EU její objem vzrostl o 30 %. Způsobuje problémy s kvalitou ovzduší, zábořem krajiny, hlukem, bezpečností i lidským zdravím. OECD proto doporučuje sjednotit cíle investičních programů do dopravní infrastruktury s environmentálními a zdravotními cíli (Národní akční program ochrany zdraví a životního prostředí), zefektivnit analýzy nákladů a přínosů (cost-benefit) a procesu posuzování vlivů na životní prostředí.

Další kapitoly jsou věnovány kvalitě ovzduší, vod, odpadům, přírodě a mezinárodní spolupráci.

Kvalita ovzduší stagnuje

Kvalita ovzduší, která se zlepšovala po celá devadesátá léta, nyní v některých oblastech stagnuje (oxidy dusíku) nebo se zhoršuje (pevné mikročástice frakce PM₁₀). Emise oxidu siřičitého a NO_x na jednotku HDP jsou dvojnásobné oproti průměru EU-15. Znečištění přízemním ozonem, prachem a těžkými kovy přesahuje zdravotní limity na většině území. OECD proto doporučuje posílit opatření na další snížení emisí do ovzduší, například které bude mít mj. také zdravotní a ekonomické přínosy (snížení nákladů na zdravotní péči, zvýšení produktivity práce, atd.), zavádět opatření na dosažení příslušných standardů kvality ovzduší a zlepšit energetickou efektivnost ekonomiky.

Voda je znečištěná

Došlo k určitému zlepšení kvality vody (viz např. návrat některých druhů ryb do Labe, větší napojení obyvatel ČR na kanalizace a čištění odpadních vod než je průměr OECD), ale většina toků je stále zařazena do dvou nejvyšších stupňů znečištění. Největším problémem je především mikrobiální znečištění (zejména z odpadních vod), znečištění nebezpečnými látkami (zejména z chemických závodů, uhelných dolů a koksáren, dřevařských závodů), znečištění z minulosti nahromaděné v říčních sedimentech a také znečištění podzemních vod způsobené pronikáním z bývalých znečištěných průmyslových ploch. OECD doporučuje nadále pokračovat v budování a modernizaci kanalizačních sítí a čistíren odpadních vod, realizovat opatření na snížení znečištění dusičnanů ze zemědělské produkce, vypracovat program prevence vypouštění nebezpečných látek do vody a realizovat příslušná opatření pro vyhovění vod pro koupání mikrobiálním standardům.

Odpady se málo recyklují

Zpráva pozitivně hodnotí, že se podařilo snížit roční celkový objem odpadů o 17,5 % a nebezpečného odpadu o 54,7 % a přijmout Plán odpadového hospodářství ČR. Avšak výsledky prevence vzniku komunálního odpadu, jehož objem (zvláště obalů) od roku 2001 roste, jsou neuspokojivé, objem nebezpečného odpadu na jednotku HDP stále zůstává dvakrát až třikrát vyšší než v ostatních státech OECD. ČR má stále nedostatečnou míru zpětného využití a recyklace odpadu, přičemž většina komunálního odpadu (63 % oproti průměru 56 % v zemích EU-15) je stále ukládána na skládky. Za jednu z nejdůležitějších příčin neúspěchu politiky prevence vzniku odpadů pak OECD označuje nedostatek informovanosti a osvěty u podnikatelů i občanů. OECD proto doporučuje dále rozvíjet separovaný sběr a recyklaci komunálního odpadu podporou rozvoje trhů s recyklovanými produkty a zaváděním vhodných ekonomických nástrojů a rozvíjet zařízení pro řádné nakládání s nebezpečným odpadem.

Ochrana přírody nestačí

Zpráva varuje, že přes dobré výsledky v oblasti legislativy a vytvoření nezbytných administrativních kapacit, i přes rozvoj ekologického zemědělství, v ČR stále dochází k přímému ničení anebo postupnému vymírání cenných ekosystémů, přičemž nedostatečné je také samotné sledování cílových druhů a stanovišť. Zvláště patrný je tento trend v oblastech nacházejících se mimo chráněná území, která jsou vystavena fragmentaci, izolaci a zničení stanovišť zejména v důsledku urbanizace, těžby nerostných zdrojů a stavby průmyslových zón a s tím souvisejícího znečištění. Upozorňuje také na ne-

bezpečí ztráty biologické rozmanitosti v souvislosti se strukturálními změnami a intenzifikací zemědělské výroby po vstupu do EU. OECD proto mj. doporučuje větší integraci aspektů ochrany biologické rozmanitosti do zemědělských a lesnických programů, do programů rozvoje cestovního ruchu. Doporučuje důsledné posuzování kritéria ochrany přírody a biologické rozmanitosti v rámci procesů posuzování vlivů na životní prostředí a posuzování vlivů strategií, koncepcí a plánů na životní prostředí (EIA a SEA), zejména v oblasti územního plánování a dopravní infrastruktury.

O životním prostředí se málo ví

Zpráva pozitivně hodnotí vysokou kvalitu informací o životním prostředí a jejich dostupnost veřejnosti, zapojení občanské společnosti např. do prosazování místní Agendy 21, Akční program pro zdraví a životní prostředí a program environmentální výchovy. Zpráva však konstatuje, že ČR systematicky nekvantifikuje pozitivní dopady environmentálních politik, investic na nápravy starých ekologických škod a na zavádění nových, environmentálně šetrných technologií na oblast zaměstnanosti. Povědomost obyvatel o globálních environmentálních otázkách je nízká, a to se odráží v jejich konzumních

přístupech. V ČR existuje problém nedostatečného povědomí soudů o environmentální problematice, který se odráží v nedostatečném sankcionování porušovatelů environmentálního práva.

Zpráva oceňuje zvyšování vládní rozvojové pomoci a navazování intenzivní dvoustranné spolupráce s jinými státy v oblasti životního prostředí.

Poselství zprávy

„Zřetelným poselstvím zprávy OECD je, že ekologická témata nelze vnímat izolovaně. Ministerstvo životního prostředí proto v řadě oblastí úzce spolupracuje s jinými resorty – příkladem může být zákon o podpoře výroby energie z obnovitelných zdrojů, který se letos podařilo prosadit v parlamentu. Program na podporu alternativních paliv v dopravě, který by mohl alespoň částečně snížit znečištění z dopravy, vláda schválila letos v květnu. Chystá se také zavedení mýtného, které by mělo omezit množství kamionů na silnicích. Přípravuje se koncepce ekologické daňové reformy, která povede nejen ke snížení znečištění, ale i k oživení trhu práce. Zpracovává se i program podpory environmentálních technologií,“ vypočítává ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Česká republika spustila rejstřík povolenek na emise CO₂

Česká republika je třináctou zemí Evropské unie, která uvedla do komerčního provozu rejstřík povolenek na emise skleníkových plynů. Spuštěn byl dne 13. října 2005 na adrese www.povolenky.cz.

Rejstřík umožňuje společně, zapojeným do systému obchodování, disponovat s povolenkami, které jim přidělila vláda Národním alokačním plánem.

Start ze zadních pozic

„Na to, že český alokační plán byl Evropskou komisí schválen jako dvacátý třetí v pořadí, jde o velmi solidní výsledek,“ konstatuje ministr životního prostředí Libor Ambrozek. *„Díky výraznému finiši se podařilo předstihnout řadu států, jejichž alokační plány byly schváleny dříve než ten náš. Poděkování patří všem zúčastněným, a to nejen na straně MŽP a Operátora trhu s elektřinou, ale i kolegům z Evropské komise, kteří flexibilně řešili technické záležitosti,“* doplňuje Tomáš Chmelík, ředitel odboru změny klimatu MŽP. Operátor trhu s elektřinou je ze zákona č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, provozovatelem rejstříku (registru) povolenek. Používá francouzský systém Seringas, vyvinutý speciálně pro tyto účely.

Poslední změny

Spuštění rejstříku předcházela jednání s Evropskou komisí, která si ověřovala, zda je rozhodnutí o rozdělení povolenek mezi provozovatele zařízení v souladu s jejím rozhodnutím o celkové výši povolenek. Ukázalo se, že kvůli vstupu a výstupu zařízení

ze systému musí být český alokační plán zkrácen o celkově 154 837 povolenek – tedy o ty povolenky, které měly být přiděleny zařízením, která byla ze systému vyřazena. O toto množství byla nakonec snížena rezerva pro nová zařízení, takže nebylo třeba měnit přiděly povolenek firm, které v červenci schválila vláda. Ta zařízení, která se nyní objeví a v alokačním plánu dosud zahrnuta nebyla (tzv. „zapomenutá“), budou moci být alokována nad rámec celkového množství bez toho, aby se čerpalo právě z rezervy pro nová zařízení. *„Pro obě strany jde o férový kompromis, klíčové bylo to, abychom se konsensu dobrali rychle a spuštění rejstříku tak nezdržovali,“* uvedl Chmelík.

Platné povolení je nezbytné

Pro otevření účtu v rejstříku je nutnou podmínkou platné povolení k vypouštění emisí skleníkových plynů. V první vlně je možno účty otevřít pouze těm, kteří již mají povolení vydáno. Firmy musí zároveň s provozovatelem rejstříku uzavřít příslušný smluvní vztah, po vydání povolení je tedy důležité Operátora trhu s elektřinou ihned kontaktovat.

Zařízení, která obdrží povolení po uvedení rejstříku do provozu, budou do rejstříku po odsouhlasení ze strany Evropské komise doplněna později.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Ekologové zveřejnili největší znečišťovatele

Koncem září 2005 spustilo Ministerstvo životního prostředí Integrovaný registr znečišťování (IRZ). Ekologická organizace Arnika provedla jeho analýzu a zveřejnila již v polovině října žebříček největších znečišťovatelů životního prostředí. Vycházela přitom z údajů, které veřejně přístupnému registru znečištění poskytly samy podniky.

Protože každá látka působí jinak na lidské zdraví či na životní prostředí, není možné určit největší znečišťovatele pouhým součtem vypouštěných emisí. Arnika se proto soustředila jen na některé z nich – rakovinotvorné látky, skleníkové plyny, ozon poškozující látky, perzistentní organické látky (dioxiny byly hodnoceny zvlášť) a rtuť.

Při hodnocení těchto skupin látek se v první desítce největších znečišťovatelů nejčastěji objevily provozny ČEZu, Mittal Steel Ostrava, a.s., Spolana, a.s., Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s., Severočeské vodovody a kanalizace, a.s., ŽDB, a. s. Bohumín a Třinecké železářny, a. s.

Skleníkových plynů vypouští nejvíce Elektrárna Prunéřov ze skupiny ČEZ (8,6 mil. tun ročně), dále Elektrárna Počerady (rovněž ČEZ) a Mittal Steel Ostrava.

Ozonovou vrstvu nejvíce poškozují Spolek pro chemickou a hutní výrobu a dále s odstupem Spolana a Alco Controls z Kolína.

Poněkud překvapivé výsledky přinesla kategorie **rakovinotvorných látek**, kde „zvítězila“ málo známá farmaceutická firma Ivax Pharmaceuticals z Opavy, která loni do přírody vypustila 174 tun dichlormethanu. Na dalších místech (ale s velkým odstupem) jsou Spolana a firma Kurt O. John.

Dioxinový žebříček vedou Třinecké železářny, na druhém místě jsou ŽDB Bohumín, třetí skončily Vysoké pece Ostrava.

Persistentních organických látek vypouští zdaleka nejvíce Spolek pro chemickou a hutní výrobu (423 000 kg), druhé jsou s obrovským odstupem ŽDB (8555 kg), další firmy už nepřekračují 300 kg.

Rovněž v emisích **rtuti** vede Spolek pro chemickou a hutní výrobu, druhý je Důl ČSM a třetí Spalovna průmyslových odpadů Ostrava.

Integrovaný registr znečišťování je databáze údajů o vybraných látkách a jejich emisích a přenosech. Ministerstvo životního prostředí jej zřizuje a spravuje jako veřejně přístupný informační systém. Veřejná dostupnost je zásadní vlastností IRZ, která výrazným způsobem ovlivňuje celou správu a provoz registru a odlišuje jej od ostatních registrů. Rozšiřování a prezentace dat hrají klíčovou roli v celé koncepci IRZ.

Zájem i výhrady

Integrovaný registr znečištění přitom veřejnost značně zajímá. „Webová stránka integrovaného registru znečištění zaznamenala k 31. říjnu 18 058 přístupů, z toho 7033 je z originálních adres. Je zřejmé, že údaje o tom, jaké chemické látky produkují firmy v jejich okolí, veřejnost skutečně vyhledává,“ konstatuje Jan Maršák, vedoucí oddělení IPPC MŽP.

Ekologové registr vítají, ale mají k němu výhrady. Vadí jim například, že zde lidé nenajdou přehledný seznam firem, které patří k největším znečišťovatelům (firmy jsou totiž v re-

gistru řazeny podle abecedy). „Tento seznam je přitom jedním z neúčinnějších nástrojů, jak snížit emise toxických látek. Žádná firma nestojí o umístění v takovém top-tenu. V USA se podařilo snížit emise toxických látek díky jejich zveřejnění a programu motivujícímu ke snižování množství vypouštěných látek o 46% během pěti let,“ říká mluvčí Arniky Marek Jehlička.

Dále jsou poněkud překvapeni, že celkem své hlášení o únicích a přenosech chemických látek zaslalo jen 871 provozoven z celé České republiky. „Překvapilo nás, jak málo podniků ohlásilo informace do registru. I průmysl tvrdil, že počty podniků, které budou muset ohlašovat informace o vypouštěných látkách, půjdou do tisíců a značně překročí počet těch, které musejí podle zákona o integrované prevenci žádat o vydání tzv. integrovaného povolení. Těch je však k dnešnímu dni daleko více – 1327. Menší počet ohlašovatelů do IRZ je způsoben pravděpodobně také zanedbáním této povinnosti a nedostatečnou kontrolou ze strany státní správy,“ soudí RNDr. Jindřich Petřík z Arniky. MŽP pořádá k IRZ rozsáhlou informační kampaň (viz níže).

Jana Plamínková

Ve všech krajích probíhají semináře k integrovanému registru znečišťování

V rámci informační kampaně k podpoře ohlašování emisí a přenosů látek do Integrovaného registru znečišťování (IRZ) za rok 2005 pořádá MŽP ve spolupráci s CENIA, českou informační agenturou životního prostředí, v průběhu listopadu a prosince rozsáhlou sérii seminářů k integrovanému registru znečišťování.

Semináře se uskutečňují postupně ve všech krajích. Jsou určeny všem subjektům, kterých se problematika IRZ dotýká. Jejich cílem je zvýšit orientaci v dané oblasti a usnadnit plnění zákonných povinností.

Na seminářích přednášejí pracovníci oddělení IPPC MŽP a CENIA. „Projektem seminářů reagujeme na

značné množství dotazů z průmyslového a zemědělského sektoru týkající se problematiky integrovaného registru znečišťování životního prostředí i integrované prevence,“ říká vedoucí oddělení IPPC MŽP Jan Maršák.

Součástí seminářů jsou také informace o integrované prevenci a zákonem stanovené povinnosti provozovatelů zařízení získat do 30. 10. 2007 integrované povolení.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace: <http://www.irz.cz>,
<http://www.cenia.cz>

Pracovní návštěva ministra Libora Ambrozka v Nikaragujské republice a v Kostarické republice

Ve dnech 23. – 25. října 2005 uskutečnil ministr životního prostředí ČR pracovní návštěvu Nikaraguy. Jejím cílem bylo zajistit pokračování a prohloubení spolupráce v oblasti životního prostředí na základě projektu zahraniční rozvojové pomoci „Geologický výzkum přírodních nebezpečí v Nikaragui“.

Projekt je zde realizován v několika etapách od r. 1977 (v letech 1997–2001 geologický průzkum přírodních rizik v západní a centrální části pacifické oblasti Nikaraguy nákladem 15,3 mil. Kč a v letech 2000–2006 geologický průzkum přírodních rizik v centrální části Nikaraguy nákladem 18,8 mil. Kč) Českým geologickým ústavem, resp. Českou geologickou službou.

Ochrana životního prostředí v Nikaragui

Ministr životního prostředí ČR v doprovodu nikaragujského ministra životního prostředí a přírodních zdrojů Artura Hardinga Lacaya pobýval v národních vulkanických parcích Masaya a Mombacho, kde se seznámil s organizací ochrany přírody, s výsledky mapování vulkanických a dalších přírodních rizik a také s environmentálními problémy přilehlých oblastí (nakládání s odpady, čištění městských odpadních vod, sladění ekonomických činností a ochrany přírody). V hlavním městě Managua absolvoval ministr Ambrozek řadu jednání s čelnými nikaragujskými představiteli.

Rozhovory s ministrem životního prostředí a přírodních zdrojů A. Hardingem Lacayou a vedoucími představiteli jeho ministerstva se soustředily na prezentaci hlavních úkolů v oblasti životního prostředí Nikaraguy. MŽPPZ má 494 zaměstnanců, s pracovníky spolupracujícími na různých projektech pak 600. Hlavními problémy, které ministerstvo řeší, jsou odlesňování, zajištění zdrojů kvalitní pitné vody, kontaminace zdrojů vody (pouze 25% odpadních vod je v Nikaragui nějakým způsobem čištěno), omezení tvorby odpadů a nakládání s nimi, negativní dopady změny klimatu, decentralizace správy životního prostředí do úrovně municipalit, zpracování tematických map chráněných oblastí, zpracování map ekosystémů a ochrana ekosystémů před nárůstem turistiky, správa vodních toků podle povodí, geologický výzkum kaňonu Somoto, výškolení kvalifikovaných pracovníků. V těchto oblastech by Nikaragua přivítala technickou pomoc jak ze strany České republiky, tak i Evropské unie jako celku. Nikaragujská strana by ráda prohloubila styky obou ministerstev a vyslala do ČR své odborníky na stáž i s využitím zdrojů EU.

Spolupráce má dobré výsledky

Ministr Lacayo vysoce ocenil spolupráci INETER s Českou geologickou službou a výsledky projektu české rozvojové spolupráce, které jsou přínosem pro Nikaraguu nejen jako základ pro prevenci přírodních katastrof, ale i pro jejich využití pro každodenní činnost municipalit při územním plánování a pro plánování ekonomických činností.

Ministr životního prostředí ČR L. Ambrozek zmínil priority zlepšování stavu životního prostředí v ČR a rovněž priority české rozvojové pomoci v zahraničí. Přislíbil představitelům nikaragujského ministerstva výměnu

Ministr Libor Ambrozek jedná s nikaragujským protějškem panem Artuto Harding Lacayo. Foto archiv MŽP

informací z oblastí, které je zajímavé, na expertní úrovni. Předal jim texty poslední environmentální legislativy ČR (především oblast ovzduší, odpadů apod.). Na závěr navštívil ministr Ambrozek Národní systém environmentálních informací (SINIA), který projevil rovněž zájem o spolupráci s Českou informační agenturou životního prostředí (CENIA). Nikaragua se potýká s problémy ochrany životního prostředí na podstatně horší výchozí pozici než většina zemí Latinské Ameriky.

Zvláštní část návštěvy delegace ministra životního prostředí ČR v Nikaragui tvořilo jednání na Nikaragujském institutu územních studií (INETER) a s jeho generálním ředitelem Claudiem Gutiérrezem Duetem. Ten vysoce ocenil spolupráci INETER s Českou geologickou službou. ČR patří společně se SRN, Japonskem, Norskem, USA a Velkou Británií k hlavním zahraničním partnerům INETER při zajišťování jeho činností. INETER, který čítá téměř 400 zaměstnanců s rozpočtem 3,5 mil. USD, zajišťuje mj. i geologickou službu, fungování seizmologické sítě, meteorologické sítě, výzkum hydrologie a územní plánování. Výsledky spolupráce s Českou geologickou službou v rámci projektů české rozvojové pomoci jsou hodnoceny jako velmi užitečné pro potřeby nejen ústřední nikaragujské správy, ale především pro města a obce v mapovaných oblastech a také pro zainteresovanou veřejnost. Výsledkem dlouholeté spolupráce je, že INETER je nyní v oblasti prevence katastrof, meteorologie a seismografie nejvýznamnější institucí svého druhu ve střední Americe a jeho výsledky využívá i řada dalších institucí.

Po seznámení se s jednotlivými pracovišti INETER bylo ministrem Ambrozkem a ředitelem Gutiérrezem podepsáno 24. října 2005 za přítomnosti sdělovacích prostředků společné prohlášení, ve kterém byla oceněna vysoce kvalitní práce českých odborníků při mapování přírodních rizik v tichomořské oblasti a v dalších třech zónách střední a severní hornaté části Nikaraguy. Prohlášení deklaruje zájem na pokračování pro-

jektu mapování rizik přírodních katastrof v dalších částech země (např. poblíž regionálních středisek Estelí, Boaco, Soluna-Bonanza-Rosita, Nueva Guinea a Jugalpa) v letech 2007 – 2009 a prohloubení spolupráce mezi Českou geologickou službou a INETER formou odborné přípravy nikaragujských odborníků formou seminářů a metodických školení. Prohlášení rovněž vyzdvihuje zájem na tom, aby přírodní památka kaňon Rio Coco nedaleko Somoto, jehož vyhlášení bylo iniciováno výsledky práce českých geologů, se v budoucnu ucházelo o statut geoparku UNESCO.

Setkání s dalšími politiky

Návštěvě ministra životního prostředí ČR byla v Nikaragui věnována značná pozornost. Ministr Ambrozek byl přijat ministrem zahraničních věcí Normanem Calderou Cardenalem, který rovněž ocenil spolupráci v oblasti geologie a mapování rizik přírodních katastrof. Zmínil zájem na případné české účasti na vyčištění silně znečištěného jezera Managua, na jehož březích se rozkládá hlavní město, kde se předpokládá realizace mezinárodního projektu v objemu 200 mil. USD. Ministr Ambrozek vyjádřil potěšení nad zájmem Nikaraguy spolupracovat v oblasti zalesňování, čištění vod, likvidace odpadů, tj. v oblastech, kde má ČR řadu expertů a zkušenosti z jiných rozvojových projektů. Při přijetí u ministra zahraničních věcí byla opětovně zopakována žádost o poskytnutí nikaragujské podpory kandidatuře ČR do RB OSN.

Ministra životního prostředí ČR rovněž přijal viceprezident Nikaraguy Alfredo Gómez Urcuya v přítomnosti předsedy parlamentního výboru pro životní prostředí Jaime Moralese Caraza. Oba také velmi ocenili práci českých geologů, která již nyní přináší své plody nejen v prevenci katastrof, ale i v objevení přírodních zdrojů a nových zajímavých lokalit, které jsou využitelné i pro turistický ruch. V této souvislosti Morales vyzdvihl objevení později vyhlášené národní přírodní památky kaňonu Rio Coco nedaleko Somoto českými geology. Nikaragujská strana má zájem na podpoře ČR při snaze dosáhnout pro tuto památku statutu geoparku UNESCO. V rámci diskuse o budoucí možné spolupráci viceprezident potvrdil zájem na účasti ČR při realizaci projektu „Jezero Nikaragua“, který by měl ústít do zapsání bývalého hlavního města Granady a jezera Nikaragua do seznamu světového historického a přírodního dědictví UNESCO. V souvislosti s projektem, který má zahrnovat řadu příprav (možnost práce českých geologů na geologických studiích jezera), přijede do Nikaraguy do konce roku 2005 delegace UNESCO vedená generálním ředitelem.

Jednání v Kostarice

Ministr životního prostředí ČR vykonal pracovní návštěvu Kostarické republiky ve dnech 25. – 29. října 2005. Jednal s ministrem životního prostředí a energetiky Carlosem Manuelem Rodriguezem Echandim, se kterým si vyměnil názory na aktuální otázky ochrany životního prostředí a prosazování udržitelného rozvoje s využitím ekonomických nástrojů a důsledného uplatňování dopadových hodnocení. Úroveň ochrany životního prostředí včetně jejího institucionálního zabezpečení je v Kostarice na relativně dobré úrovni ve srovnání s okolními státy střední Ameriky. Kostarice se např. podařilo počátkem 90. let minulého století úspěšně zastavit proces odlesňování a nyní lesy již pokrývají téměř

52% plochy státu (oproti 29% v r. 1979). Proto Kostarika nyní společně s několika rozvojovými státy hodlá opětovně navrhnout na nadcházející konferenci smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu zahrnutí absorpčního potenciálu lesů do mechanismu čistého rozvoje (CDM). Kostarika zavedla poplatky za znečištění životního prostředí, za tzv. 25 environmentálních služeb, které jsou zdrojem fondu životního prostředí. Kostarika je velmi aktivní při čerpání finančních prostředků v rámci projektů Světové banky a GEF.

Spolupráce v Kostarice

Ministr Rodriguez Echandi s ohledem na to, že se státy střední Ameriky stále častěji stávají obětmi přírodních katastrof, potvrdil zájem na působení odborníků ČR i v Kostarice v obdobné specializaci jako působí v Nikaragui, tj. prevence rizik přírodních katastrof, eroze půd. Proto ministři životního prostředí podepsali 26. října 2005 společné prohlášení, ve kterém indikují zájem o spolupráci obou zemí na takových tématech, jako jsou eroze půdy, obnovitelné zdroje energie a implementace geologického projektu prostřednictvím systému české rozvojové pomoci. Zvláště potvrdila Kostarika zájem na vypracování podrobné mapy centrálních regionů Kostariky (Tilarán, Abangares a Montes del Aguacate) z hlediska ocenění zdrojů nerostných surovin a rizik přírodních katastrof, vodních zdrojů a potřeb územního plánování. Kostarika by přivítala budoucí spolupráci v oblasti nakládání s odpady, využívání přírodních zdrojů a z plnění mezinárodních úmluv. Další spolupráci by mělo blíže určit nyní sjednávané memorandum o porozumění mezi oběma ministerstvy.

Proběhla jednání s generálním ředitelstvím geologie a nerostných surovin, které působí v rámci struktury Ministerstva životního prostředí a energetiky Kostariky, o možné bližší spolupráci s ČGÚ. Ministr Rodriguez Echandi by chtěl toto ředitelství (nyní 7 pracovníků) postupně transformovat v Kostarickou geologickou službu.

Ministr životního prostředí ČR pak navštívil kostarické národní parky, kde se seznámil s organizací ochrany přírody, s jejími problémy a s možnostmi pro budoucí spolupráci v této oblasti. Dne 26. října 2005 se ministr Ambrozek krátce sešel s ministrem zahraničních věcí Kostariky Robertem Tovarem Fajou, kdy byl potvrzen oboustranný zájem o navázání systematických vztahů.

Pracovní návštěva ministra životního prostředí České republiky v Nikaragui a Kostarice přispěla k bližšímu poznání environmentálních problémů těchto zemí a k potvrzení možností působení českých odborníků a podnikatelských subjektů v těchto zemích jak na dvoustranném základě (prostřednictvím systému české rozvojové pomoci nebo přímých kontaktů mezi odbornými útvary ministerstev a specializovaných pracovišť), tak i mnohostranném (prostřednictvím společných projektů Evropské unie, mezinárodních organizací a mechanismů mezinárodních mnohostranných smluv).

JUDr. Jiří Hlaváček,
ředitel odboru strategií MŽP a poradce ministra
pro mezinárodní environmentální vztahy

Ekofilm v novém bude velkým závazkem

V neděli 9. října skončil již 31. ročník Mezinárodního filmového festivalu o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví Ekofilm.

Vzácnými hosty Ekofilmu byli Ladislav Smoljak a Jan Tříška

Ekofilm v Českých Budějovicích

Program byl zahájen v pondělí 3. října v kině Kotva dopoledním promítáním pro školy a pokračoval odpolednem pro veřejnost. S festivalovým děním se bylo možné v jihočeské metropoli seznámit i na Biologické fakultě Jihočeské Univerzity.

Hned první festivalový večer byl promítán v kině Kotva český film, který vzbudil velkou pozornost již v předcházejících projekcích. Jednalo se o Český sen režisérů Víta Klusáka a Filipa Remundy. Až do opravdu pozdních hodin zde návštěvníci kina diskutovali s Vítem Klusákem, kterého reakce lidí velice zajímaly.

Dramaturgickou novinkou festivalu byla skutečnost, že všechny odborné semináře, které navazovaly na promítání festivalových filmů na diskutovaná témata, se v Českých Budějovicích zcela přesunuly na půdu Biologické fakulty, jejíž studenti také pomohli sestavit program. Ukázalo se, že to byl skutečně dobrý krok, protože po dlouhém hledání posluchačů i témat se podařilo to, co na seminářích dlouho chybělo: plné posluchárny, přitažlivá témata i odborný a populární formou podaný výklad. A protože výjimka potvrzuje pravidlo, nejméně diváků navštívilo seminář s názvem „Vzdělávání k udržitelnému rozvoji – od teorie k praxi“ – i když se jej zúčastnili ti největší odborníci na environmentální výchovu, jimž se podařilo ozřejmit pojmy, o kterých se často mluví, ale málokdo ví, co vlastně znamenají. A tak doufejme, že termín semináře (pondělí 14.00 hodin) byl pravděpodobně největší příčinou toho, že posluchárna na fakultě byla zaplněna asi z jedné třetiny.

Bohatá nabídka

V bohaté filmové nabídce byl v úterý 4. října na univerzitě promítán i slovenský snímek Amazonia vertical a český film Planeta lidí – Výpravy za domorodci Papui Nové Guineje, na který navázal seminář profesora Jana Šuspy Lepše. Následující den se na univerzitě tematicky zaměřili na ochranu druhů. Promítání bylo spojeno s besedou doktora Daniela Frynty na téma Vymírání versus ochrana druhů.

Týž večer slavil svůj úspěch na festivalu celovečerní český dokument Zdroj o mohutném ropovodu v Ázerbajdžánu, kde byl kdysi otevřen první ropný vrt na světě. Mezi diváky zavítal jeho scénárista Martin Skalský.

České Budějovice i Český Krumlov letos navštívila i brazilská filmová producentka Maria Santos, která byla festivalovým hostem známého kameramana, producenta a režiséra Steva Lichtaga. Jejich dvě společná vystoupení se stala opravdovým zážitkem, stejně jako brazilský film Estamira, celovečerní dokument o třiašedesátileté ženě trpící schizofrenií, která už dvacet let tráví veškerý čas na smetišti u Rio de Janeiro.

Ekofilm v Krumlově

V pátek dopoledne se v českokrumlovském hotelu U města Vídně konala „Vzpomínka na Josefa Vavrouška“, našeho jediného federálního ministra životního prostředí, který před deseti lety předčasně zahynul ve Vysokých Tatrách. Povídání, plné veselejších i vážných historek, probíhalo v srdečné, přátelské a milé atmosféře.

Odpoledne pak proběhl workshop na téma „Je ekologie ve filmu trvale udržitelné téma?“, kde se zástupci filmových škol zamýšleli nad tím, zda mladí tvůrci mají zájem o ekologické téma a jak jim v tomto směru pomáhá festival Ekofilm.

Vzácný festivalový host dorazil do Krumlova v pátek odpoledne. Poněkud komplikovaně, ze Spojených států do Amsterdamu a nakonec přes Paříž do Prahy. Jan Tříška se zúčastnil besedy s režisérem Martinem Slunečkem a fotografem Rudolfem Šmídem na téma Umění a ekologie.

Hlavní důvod, proč Jan Tříška na festival přiletěl, však nastal až v sobotu dopoledne. Zaplněné kino v Českém Krumlově s napětím čekalo nejen na něj, ale i na dalších 17 účastníků natáčení filmu Na samotě u lesa, které se odehrávalo právě před neuvěřitelnými 30 lety. Mezi hosty nechyběli Zdeněk Svěrák, Ladislav Smoljak, Nada Urbánková, režisér Jiří Menzel, Petr Brukner ani sourozenci Hradilkovi. Toto přátelské a milé setkání bylo pravou ozdobou letošního Ekofilmu, dalo by se říci takovou „třešinkou“ na dobrém dortu.

Výjimečný ročník

31. ročník byl výjimečný. Když si v kostce zrekapitulujeme ty předešlé, řekneme jen, že bouřlivá léta ostravských časů festivalu vystřídalo hlavně v devadesátých letech stádium boje o diváka, které se podařilo úspěšně prolomit. Ukázalo se, že festival o životním prostředí a přírodním a kulturním dědictví je tematicky opravdu široký a nepochybně našel své místo nejen v kalendářích diváků, ale i u našich a zahraničních tvůrců dokumentárních filmů. Potěšující je, že vedle těch zkušených, které známe z festivalu léta, zaznamenal ten letošní ročník příliv nových schopných tvůrců.

V letošním roce festival zaznamenal rekordní počet přihlášených zahraničních snímků, kterých bylo celkem

167 ze 34 zemí. Do soutěže jich výběrová komise doporučila 45. Téměř jako vždy je třeba dodat, že výběr nebyl vůbec jednoduchý a do soutěže se nedostaly některé velice zajímavé pořady stojící za shlédnutí. A tak za všechny jmenujme alespoň tradiční nádherné přírodní snímky rakouské a německé kolekce.

Tradice nebyla porušena a nejvíce filmů pochopitelně přihlásili naši tvůrci – 55. Ani toto číslo však nebylo vzhledem k minulosti rekordní. Druhým státem v počtu přihlášených filmů bylo Německo s 22 pořady. Vzrostl počet snímků s tematikou kulturního dědictví, a to nejen do kvantity, ale i do kvality a poměrně hodně pořadů se týkalo i životního stylu. Na rozdíl od let minulých nepřevažovala žádná speciální jednotná tematika, jako tomu bylo v minulých letech (například v roce 2002 – voda a vloni ochrana ptactva).

Novinkou bylo, že filmy hodnotila také porota studentská, která byla rovnocenným členem mezinárodní poroty. Ta se sešla ve složení: architekt Vlado Milunić, režiséři Steve Lichtag, Michael Havas, Ján Oparty (Slovensko) a kameraman Toni Laznik (Slovensko), studenti byli reprezentováni pražským gymnáziem Elišky Krásnohorské. Svého úkolu se ujali opravdu zodpovědně a se zájmem – o tom svědčí skutečnost, že se jich v porotě sešlo celkem 85. Cenu studentské poroty získal australský film *Než bude pozdě: Havaj – ostrovy zániku* za zpracování tak závažného tématu, jakým je ztráta biodiverzity a za zachycení situace na havajských ostrovech, které se staly obětí dlouhodobého působení člověka.

Oceněné filmy

Velkou cenu Ekofilmu získal letos český snímek *Zdroj mladého režiséra Martina Marečka*, který se dotkl závažné celosvětové ekologické problematiky. Obdivuhodná je i odvaha autorů, se kterou riskovali velkou škálou případných sporů se státními orgány cizího státu bez ohledu na pravděpodobné případné důsledky. Martin Mareček si současně odnesl z festivalu i **Cenu Ministerstva životního prostředí**.

Zvláštní cena mezinárodní poroty a Cena za kameru byla udělena slovenskému snímku *Amazonia vertical* režiséra Pavola Barabáše za nádherné zpracování cestopisu, ve kterém se divák dozví o neznámém exotickém prostředí skrze výzvu extrémních sportovců, kteří mají zdravý vztah k přírodě.

V kategorii **publicistika a zpravodajství** porota ocenila dvoudílnou reportáž Ivana Bareše s názvem *Jezy 1, 2*. Již dříve zmíněný brazilský celovečerní dokument režiséra Marcose Prada Estamira získal dvě festivalové ceny – za **režii a dokument**.

Mravenci – tajná síla přírody je velice zdařilým, populárně naučným sdělením způsobu neznámého života mravenců, za který si jeho rakouský režisér Wolfgang Thaler odnesl **Cenu za nejlepší vědecký a vzdělávací pořad**.

V kategorii **volná tvorba** si odnesl cenu nejkratší festivalový film *Deštník* indického režiséra Nandity Dase, který ve dvou minutách dokázal dokonale a vtipně vyjádřit zamyšlení nad závažnou otázkou: jak zachytit a udržet v budoucnu možná jediný zdroj života – dešťovou vodu. Film rovněž získal na festivalu **Cenu statutárního města České Budějovice**.

Cena za scénář zůstala v České republice a odnesli si ji tvůrci celovečerního filmu *Český sen* Vít Klusák a Filip Remunda.

Konec ledovce je název německého snímku režiséra Uwe Millera, který získal **Cenu města Český Krumlov**. Tento film neotřelým způsobem zachytil nebezpečí oteplování naší planety.

Cenu hlavního partnera festivalu ČEPS dostal estonský film *Kapela snů*, který režíroval Madli Lääne; kritizuje závažné ekologické, společenské téma cestou srovnání bezohledného konzumu a vědecké práce samotných aktérů ve snaze pomoci přírodě osobní aktivitou.

Cenu Jihočeského kraje získal australský snímek *Kambodža – za polem zabijáků* za angažovanost pro ochranu ohrožených zvířat v zemi, kde ještě nedávno člověk vybíjel člověka.

Rakouský, velice působivý dokument *Gorily mého pradědečka* režiséra Adriana Warrena získal **Cenu hlavního partnera ČSOB**. A **Cena České komise pro UNESCO** putovala do Brazílie za film *Biopiráti* (režie Manuele Franceschini).

Skončil 31. festivalový ročník festivalu Ekofilm. Na závěrečném večeru, tentokrát v Jízdárně Krumlovského zámku, kterého se zúčastnilo mnoho čestných hostů v čele s ministrem životního prostředí Liborem Ambrozem, byla udělena i poslední cena. Ceremoniál byl netradičně obohacen o přítomnost herců a členů štábu z filmu *Na samotě u lesa*, kteří se zúčastnili předávání cen.

V neděli nechyběla tradiční dopolední přehlídka vítězných snímků a poté se již všichni rozjeli domů. Co zbývá dodat?

Snad jenom malé, ale nijak skromné přání festivalu, který je svého druhu nejstarším v Evropě. Do dalších ročníků hodně nápaditých filmů, pevné nervy všem organizátorům a ještě to nejdůležitější – spokojené festivalové diváky. Opravdu nebude jednoduché, příští rok překvapit něčím novým. Doslova nabitý festivalový program a množství starších i zcela nových tváří je velkým krokem vpřed, ale bude ještě větším závazkem.

Mgr. Marta Nováková,
odbor vnějších vztahů MŽP

Foto Libor Sváček

Jan Tříška předává Cenu za scénář Vítu Klusákovi

Setkání Programu EMAS na CENIA

Dne 11. 10. 2005 se v CENIA, české informační agentuře životního prostředí, konalo „Setkání Programu EMAS“. Na akci organizované Agenturou EMAS, která funguje při CENIA, se sešli zástupci institucí zajišťujících program EMAS v ČR a zástupci podniků se zavedeným EMAS, aby si vyměnili praktické informace o stavu programu v ČR a hovořili o nastalých problémech.

EMAS neboli „Eco–Management and Audit Scheme“ je program Evropské Unie aktuálně platný podle Nařízení Evropské Komise a Rady č. 761/2001, který implementují podniky do svého systému řízení s cílem snižovat negativní dopad na životní prostředí. Podniky se také zavazují k neustálému zlepšování, souladu s legislativou, pravidelně veřejně publikují prohlášení o stavu životního prostředí, které jim – jako i celý zavedený systém – ověřuje státem akreditovaný ověřovatel (pověřuje Český institut pro akreditaci, ČIA). Po ověření podnik zašle environmentální prohlášení a další informace na Agenturu EMAS, která po získání stanoviska České inspekce životního prostředí (ČIŽP) a ověření shody prohlášení s Přílohou III. Nařízení č. 761/2001, zapíše podnik do Národního registru EMAS a propůjčí mu logo EMAS.

Důvody k setkání

Hlavními důvody k organizaci setkání bylo razantní snížení počtu podniků v Národním registru EMAS během června a července 2005 a chystaná revize EMAS (EMAS III?). Agentura EMAS otevřela prostor pro diskusi o změnách v programu nejen s podniky s registrovaným EMAS, ale i s podniky odstoupivšími od EMAS. Na setkání přijeli zástupci těchto firem: Ing. Jiří Kalabis – ŽS Brno, a.s.; Ing. Roman Brauner – KASKO, spol. s r.o.; Ing. Jiří Komínek a Ing. Zuzana Tresová – Chemoprojekt, a.s.; Ing. Pavel Kittner – Pěkný Unimex, s.r.o.; Ing. Kateřina Poláková – Geosan Group, a.s.; Ing. Vladimír Buk – Mondi Packaging Paper Štětí, a.s. (viz foto):

Za EMAS instituce se zúčastnili (na fotografii zprava): Ing. Jan Klášterka – CENIA, Agentura EMAS; Ing. Pavel Růžička – MŽP, tajemník Rady EMAS; Ing. Antonín Kroupa – ČIŽP (není na fotografii), a jako hosté odborníci na dobrovolné nástroje Ing. Květoslava Remtová, CSc. a Ing. Vladimír Dobeš, M.Sc.

Program byl rozdělen na dvě poloviny, první byla zaměřena pouze na EMAS a druhá na vztah EMAS a dalších dobrovolných nástrojů. Po oficiálním uvítání byla účastníkům představena agentura CENIA, která v současné době prochází transformací, její nová struktura internetových stránek na www.cenia.cz a nová publikace „Životní prostředí v České republice 1989 – 2004“.

Prezentace k EMAS

Prezentace začaly příspěvkem Ing. Růžičky o změnách v programu EMAS. Informoval účastníky o schválené změně v Nařízení 761/2001 Příloze 1, která přejímá část 4 nové normy ISO 14001:2005, jejíž nové požadavky jsou podniky povinny přijmout do 15. 5. 2006. Přechodné období pro EMAS bylo sladěno se změnou v ISO 14001 a stanoveno v délce šesti měsíců od ledna 2006. Dále Ing. Růžička představil mezivýsledky celoevropské studie zkoumající EMAS a ekologické značení „Ever Study“, a scénáře Evropské Komise pro rozvoj EMAS v následujících letech.

Dalším příspěvkem byly informace z Konference EMAS 2005, která se konala na začátku října v rakouském Villachu. Celou konferencí se nesl kritický duch blížící se revize EMAS. Česká republika v rámci udělování European EMAS Awards 2005 získala cenu pro nový členský stát EU s největším počtem registrovaných podniků s EMAS. Kromě této ceny získaly také podniky ŽS Brno, a.s. a AQ-test, spol. s r.o., národní ceny EMAS za nominaci.

Třetí prezentace Ing. Klášterky představila účastníkům metavýsledky Analýzy stavu EMAS a souvise-

jících dobrovolných nástrojů v podnicích s EMAS v ČR, ve kterých bylo zhodnoceno 38 % ze základního souboru. Ve zkoumaném vzorku byly zastoupeny podniky před registrací, s registrovaným EMAS i odstoupivší od registrace EMASu, ze všech kategorií velikosti podniku.

Ing. Jiří Hradec, ředitel agentury CENIA, představil tisku „European EMAS Award 2005 for New Member State“ na křtu publikace „Životní prostředí v České republice 1989–2004“

Během prezentace se odstartovala diskuse o úloze EMAS v podniku, jaké výhody tím podnik získává, nebo naopak nezískává. Celkově lze říci, že šetření potvrdilo dlouhodobou situaci EMAS v ČR, a to, že náročný systém řízení podniku není akceptován jako plus státní správou, není zvýhodněn při výběrových řízeních, nesnižuje počet kontrol. Podniky si jej zavádějí především pro zlepšení „image“, proto jsou v registru EMAS většinou zastoupeny firmy nad 250 zaměstnanců, které mají jak personální, tak finanční možnosti.

Diskuse byla nejen kritická, ale především konstruktivní, zástupci podniků byli odborníky, kteří se v dobrovolných nástrojích dobře orientují a přišli s vlastními návrhy a poznatky. Z těchto důvodů diskuse pokryla téměř celou druhou polovinu setkání, neboť předávání zkušeností z praxe bylo hlavním cílem setkání.

Před krátkou přestávkou shlédli účastníci příspěvek Ing. Klášterky o úrovni environmentálních prohlášení podniků. V rámci přípravy prezentace byla zhodnocena většina prohlášení Agentury EMAS a jejich shoda s Přílohou III. Nařízení č. 761/2001. Bylo zmíněno několik málo pochybení a zároveň předvedeny správné varianty.

EMAS a další dobrovolné nástroje

V druhé polovině Ing. Dobeš prezentoval možnosti podpory podniků zavádějících EMAS. Probral možnosti zelených zakázek, uznání ISO 14001 při zavedení EMAS, zjednodušení komunikace se státní správou aj. Ing. Remtová krátce představila méně známé dobrovolné nástroje (např. ISO 14021 – vlastní environmentální tvrzení) s upřesněním, kde a jak se dají získat a uplatňovat. Oba přednášející zkrátily své příspěvky ve prospěch tvůrčí diskuse, která probíhala až do úplného vyčerpání témat. Agenturu CENIA opouštěli účastníci nabití novými vizemi s pocitem dobře odpracovaného odpoledne.

Zástupci podniků si ze setkání kromě propagačních materiálů CENIA odnesli i tyto informace:

- setkání Programu EMAS bude probíhat každoročně;
- bude vytvořen certifikát „Registrovaný podnik s EMAS“ a projednána jeho podpora na MŽP;
- Agentura EMAS i ostatní instituce programu budou nadále jednat se státními subjekty a finančním sektorem o podpoře podniků s EMAS (např. veřejné zakázky, snížení kontrol od ČIŽP, zvýhodnění u bank a pojišťoven, propagace EMAS v tisku).

Co také zaznělo:

- EMAS požaduje příliš detailní informace, které jsou zneužitelné konkurencí, naopak podle ISO 14001 je systém daleko intimnější.
- V prohlášení nemusíte použít absolutní jednotky, tudíž jejich praktická zneužitelnost je mizivá.
- Prohlášení o stavu životního prostředí (environmentální prohlášení) nám dobře posloužilo při tvorbě žádosti v IPPC.
- Na některé environmentální a výrobní aspekty nejsou stanoveny limity, nelze tedy z uváděných informací vyčíst, zda se podnik zlepšuje či nikoliv.
- Podnik s EMAS se ve srovnání se sebou samým chová k životnímu prostředí lépe (princip excelence).
- Hodnoty průměrných spotřeb u podniků ve výrobním sektoru, na celostátní úrovni a energetická náročnost výroby jsou důležité argumenty, které potřebujeme znát pro vzájemné porovnání, získat ale data v českém podniku je veliký problém.
- Protežování pouze EMAS vůči ostatním dobrovolným nástrojům může být i negativní.
- EMAS nám pomohl otevřít EMS zavedený dle ISO 14001, pomáhá nám motivovat zaměstnance, soutěžíme mezi závody a provozy v úsporách, a ušetříme-li na pohonných hmotách, můžeme vyplatit vyšší odměny.
- Hlavní slovo při poměrování ISO 14001 a EMAS mají mít podnikoví ekonomové, neboť jejich zjištění je rozhodující.
- Podnik se zlepšuje v komunikaci interní (na všech úrovních výroby) i externí.
- Poskytovali jsme prohlášení všem obchodním zástupcům, kteří je předávali zákazníkům, již to neděláme, není o ně zájem.
- Veřejnost neví, co je EMAS, k čemu slouží, a jak se jeho zavedení odráží ve všedním životě.

**Ing. Jan Klášterka,
CENIA**

Vyjádření MŽP k ptačí chřipce

Ptačí chřipka představuje nebezpečí především pro velkochovy drůbeže, byla prokázána i u volně žijících, zpravidla vodních ptáků. Největší riziko představuje vysoce patogenní kmen H5N1.

K nákaze lidí tímto kmenem sice došlo, ale jedná se o ojedinělé případy, kdy se tyto osoby dostávaly do velmi úzkého kontaktu s domácí drůbeží. Volně žijící ptáci pro člověka v tomto ohledu nepředstavují takové riziko. Neexistuje totiž žádný důkaz o tom, že by se ptačí chřipka přenesla z volně žijícího ptáka na člověka.

V České republice se objevily zprávy o ničení hnízd vlaštovek a jiříček. Tyto druhy ptáků ale nejsou rizikové, mimo jiné i proto, že zimují v Africe, kde se ptačí chřipka dosud neobjevila. Zákonem o ochraně přírody a krajiny je ovšem zakázáno úmyslně poškozovat, ničit nebo odstraňovat hnízda všech druhů volně žijících ptáků, jedná-li se o hnízda funkční nebo o hnízda opakovaně využívaná. Dále je zakázán odchyt a usmrcování volně žijících ptáků jakýmkoliv způsobem, nejedná-li se o lov v souladu se zákonem o myslivosti. Porušení těchto ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny může být klasifikováno jako přestupek, za který lze udělit pokutu až do výše 50 000 Kč. Za určitých okolností se jedná přímo o trestný čin, za který může být udělen i trest odnětí svobody až na osm let.

S cílem vytipovat rizikové oblasti v ČR připravuje Ministerstvo životního prostředí seznam oblastí, kde

se shromažďuje velké množství volně žijících ptáků, zejména vodních. Určovány jsou také migrační trasy tažných ptáků. Jde však o preventivní opatření, které není vyvoláno žádnými vědeckými či epidemiologickými poznatky o výskytu viru H5N1.

Dosud není znám přesný mechanismus přenosu viru mezi ptáky. Migrace vodního ptactva je pouze jedním z několika možných způsobů rozšíření ptačí chřipky, neboť všichni volně žijící ptáci, ze kterých byl virus izolován, byli nemocní nebo uhynulí, takže nemohli virus přenést na velké vzdálenosti. Je řada důkazů o tom, že virus byl přenesen z drůbeže na volně žijící ptáky, pokud sdílejí stejné prostředí, nikoliv naopak. Významnější roli při šíření ptačí chřipky hraje spíše obchod s živými ptáky (velmi významným zdrojem rozšíření nákazy v jihovýchodní Asii bylo pašování drůbeže) a jakýmkoliv dovoz ptáků nebo jejich částí ze zemí, kde se virus vyskytuje, je zakázán.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

<http://www.birdlife.cz>

<http://www.birdlife.org>

<http://www.ptaci-chripka.cz>

Český ráj se stal geoparkem UNESCO

Český ráj se 5. října stal součástí evropské sítě geoparků – a zároveň tedy i geoparkem UNESCO. Rozhodl o tom koordináční výbor evropských geoparků, poradci Světové geologické unie a UNESCO na svém zasedání v Řecku. Český ráj je zatím jediným geoparkem z nových členských zemí Evropské unie.

„Považuji to za jednoznačný úspěch všech, kteří nominaci Českého ráje připravovali – tedy zástupců krajů, obcí, turnovského muzea, nevládních organizací a v neposlední řadě i Správy CHKO Český ráj a resortu životního prostředí. Přístup regionu je důkazem, že ochranu přírody není možné dlouhodobě zajistit bez pomoci lidí, kteří v daném území žijí. Právě evropské geoparky představují inspiraci, jak dlouhodobě skloubit ochranu přírody s vhodným a přiměřeným využitím pro turistiku,“ vítá zařazení Českého ráje do seznamu geoparků ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Zařazení do sítě geoparků přispěje k rozvoji šetrné turistiky, ekovychovných aktivit v regionu a usnadní také přístup k evropským fondům.

Geoparky jsou území, která zahrnují konkrétní geologické dědictví a mají strategii trvale udržitelného územního rozvoje. Geologické lokality musí být z odborného hlediska dostatečně kvalitní a vzácné. Parky

Členové Evropské sítě geoparků v roce 2004:

- Německo: Vulkaneifel, Bergstrasse-Odenwald; Terra Vita; Geopark Swabian Alb; Mecklenburgische Eiszeitlandschaft Geopark
- Rakousko: Přírodní park Geoline Eisenwurzen; Kulturní park Kamptal
- Irsko: Marble Arch Caves/Cuilcagh Mountain Park; Copper Coast
- Francie: Astrobleme Rouchechouard; Réserve Naturelle Géologique de Haute-Provence; Parc Naturel Régional du Luberon
- Španělsko: Cabo de Gata; Kulturní park Maestrazgo
- Velká Británie: North Pennines; Abberley and Malvern Hilus; North West Highlands Geopark
- Itálie: Parco delle Madonie; Kulturní park Rocca di Cerere
- Řecko: Zkamenělý les na Lesbosu
- Kréta: Přírodní park Psiloritis

se zaměřují na ochranu území, vzdělávání a šetrné využívání území. V síti geoparků se v roce 2004 nacházelo 21 evropských a 8 čínských geoparků. Bližší informace <http://www.worldgeopark.org>.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Zákon o ochraně ovzduší ve znění poslední novely – zákona č. 385/2005 Sb

Vládní návrh novely zákona o ochraně ovzduší z roku 2004, který měl řešit zejména legislativně technické problémy, byl v průběhu projednávání v Poslanecké sněmovně parlamentu ČR a následně v Senátu ČR ve spolupráci s MŽP zásadním způsobem dopracován.

Hlavní důvody, které vedly ke zpracování novely zákona²⁾ tak, jak byla v konečném znění přijata, lze shrnout následovně:

- **upřesnění některých základních pojmů,**
- **úpravy některých ustanovení v souvislosti se zpřesněním transpozice relevantních směrnic ES,**
- **změny související s pachovou problematikou,**
- **změny v části týkající se kvality ovzduší, kterými je sledováno snížení administrativní náročnosti při opatřeních ke zlepšení kvality ovzduší v oblastech s jeho zhoršenou kvalitou, a**
- **další legislativně technické úpravy, které vyplynuly z praktické aplikace zákona o ochraně ovzduší.**

Odbor ochrany ovzduší MŽP podpořil v průběhu projednávání vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 86/2002 Sb. o ochraně ovzduší¹⁾, poslanecké iniciativy a společně s poslanci Sněmovny PČR byla novela zákona odpovídajícím způsobem do stávající podoby dopracována.

Upřesnění základních pojmů bylo provedeno zejména v souvislosti s prováděnou novelizací vyhlášky³⁾ č. 356/2002 Sb., která se mimo jiné dotýká oblasti pachové problematiky, dále ve vztahu k Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2037/2000 o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu a k nově definovaným základním pojmům v systému řízení kvality ovzduší.

Upřesnění doposud platné právní úpravy v **oblasti pachů** bylo potřebné z toho důvodu, že pro velkou skupinu provozovatelů zdrojů jsou stávající požadavky nejen finančně a technicky náročné, ale pro nezanedbatelnou skupinu zdrojů i technicky nerealizovatelné. Aby bylo možno tuto problematiku efektivně upravit, bylo třeba upřesnit celou řadu drobných úprav převážně v terminologii zákona o ochraně ovzduší¹⁾. Jedná se o vypuštění některých pojmů, které nebyly v ustanoveních zákona a prováděcím předpisu³⁾ používány (například pojem *čichový práh*), a nahrazení těchto pojmů běžně užívaným názvoslovím z příslušných norem⁴⁾ (například pojem *pachové číslo* se nahrazuje pojmem *přípustná míra obtěžování zápachem*, který příslušné normy používají). Upřesnění používaného názvosloví bylo nezbytné provést pro jednodušší orientaci v problematice pachových látek a dále z důvodů jednoznačnosti definic ve vztahu k příslušným normám.

Pro **systém řízení kvality ovzduší** byly v původním znění zákona o ochraně ovzduší poněkud nešťastně definovány některé pojmy. Například oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší zde byla nazvána zónou, resp. sídelním seskupením za splnění dalších předpokladů. Z důvodů nepraktičnosti těchto definic

byly novelou zákona²⁾ tyto pojmy upraveny. Oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší je definována jako území v rámci zóny nebo aglomerace, kde je překročena hodnota imisního limitu. Zóna je definována jako území vymezené ministerstvem pro účely sledování a řízení kvality ovzduší a aglomerace jako sídelní seskupení, na němž žije nejméně 350 000 obyvatel, vymezené ministerstvem pro účely sledování a řízení kvality ovzduší. Zde je třeba upozornit, že definice aglomerace v rámcové směrnici⁵⁾ se liší, nikoliv však věcně, od definice v zákoně o ochraně ovzduší.

Úpravy v souvislosti se zpřesněním transpozice relevantních směrnic ES vyplynuly například z potřeby uvést do souladu zákon o ochraně ovzduší s novou směrnicí 2004/42/ES o omezování emisí těkavých organických látek vznikajících při používání organických rozpouštědel v některých barvách, lacích a produktech pro opravy nátěru vozidel a o změně směrnice 1999/13/ES. Z tohoto důvodu byla přijata pro účely zákona o ochraně ovzduší nová definice pro těkavé organické látky. Upravená definice plně respektuje výše uvedenou směrnici ES a současně vyhovuje stávající praxi v oboru těkavých organických látek pro oblast ochrany ovzduší. Dalším příkladem tohoto charakteru úprav může být mimo jiné nová kompetence ČIŽP ke kontrole limitního obsahu těkavých organických látek ve výrobcích určených prováděcím právním předpisem u zvláště velkých, velkých a středních stacionárních zdrojů, a to včetně přípustné míry obtěžování zápachem.

Změny související s pachovou problematikou, které jsou v současné době prováděny v rámci novelizace vyhlášky³⁾ č. 356/2002 Sb., v oblasti pachové problematiky, předpokládají, že bude zachováno stanovení koncentrace pachových látek, které daný zdroj emituje, autorizovanou osobou. Na základě autorizovaného měření u všech stacionárních zdrojů (technologií) v rámci relevantních kategorií stanoví MŽP následně specifický emisní limit pachových látek pro danou skupinu zdrojů.

Pokud provozovatel nebude schopen plnit tento specifický emisní limit pachových látek, vypracuje provozovatel zdroje plán snížení emisí pachových látek zahrnující realizaci opatření odpovídajících stavu technologického vývoje. Ve stanoveném časovém intervalu od schválení plánu snížení emisí pachových látek musí být veškerá opatření, navržená v plánu, realizována. Po realizaci uvedených opatření bude autorizovanou osobou na zdroji opět provedeno stanovení koncentrace pachových látek.

Měření koncentrace pachových látek autorizovanou osobou bude následně prováděno v závislosti

na velikosti zdroje v intervalech daných prováděcím předpisem.

Předpoklady k tomuto postupu bylo nutno novelou zákona vytvořit, a proto jsou ve schváleném textu novely zákona ustanovení, která umožňují krajskému úřadu uložit provozovateli místo povinnosti dodržovat emisní limit pro pachové látky povinnost plnit plán snižování pachových látek. Příslušný orgán ochrany ovzduší pak je oprávněn v případě, že by provozovatel nedodržoval plán snižování emisí pachových látek, zdroj omezit nebo odstavit.

Systém řízení kvality ovzduší byl doposud platným zákonem o ochraně ovzduší¹⁾ nastaven nerealně a postrádal některé prvky, bez kterých se výkon státní správy v budoucnosti neobejde. Stávající legislativní úprava dávala prakticky povinnost všem obcím se zhoršenou kvalitou ovzduší zpracovat programy ke zlepšení kvality ovzduší a současně i tuto kvalitu řídit. Problematickým se ukázalo zpracovávání obsáhlých podkladových materiálů bez dostatečného odborného zázemí, povinnost řídit kvalitu ovzduší bez odpovídajících kompetencí a v neposlední řadě i nemalé finanční prostředky, které obce musely na zpracovávání programů vynakládat.

Členění území ČR na zóny (katastrální území dvanácti krajů) a **aglomerace** (katastrální území Moravskoslezského kraje, města Brna a hlavního města Prahy) bude zveřejněno ve Věstníku MŽP a bude měněno pouze při zásadních změnách kvality ovzduší či způsobu jejího řízení. Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší se i nadále budou vymezovat a zveřejňovat každoročně jako území v rámci těchto zón a aglomerací, kde dojde k překročení imisního limitu.

Nejvýraznější **změna** v řízení kvality ovzduší, kterou novela přináší v oblasti **kompetencí a povinností orgánů ochrany ovzduší**, je zrušení povinnosti zpracovat program ke zlepšení kvality ovzduší pro obce, které nemají 350 tisíc obyvatel. Povinnost zpracovávat, resp. aktualizovat tak zůstává pouze na úrovni zón a aglomerací, tedy všem krajským úřadům a magistrátům hl. města Prahy a města Brna. Na úrovni celé České republiky bude tedy zpracováno a průběžně aktualizováno celkem 15 programů ke zlepšení kvality na úrovni zón a aglomerací. V roce 2006 budou programy zpracované a aktualizované na základě imisních dat za rok 2004 reportovány Evropské komisi.

Obcím, které již nově nemají povinnost místní program zpracovat, zůstává možnost si program ke zlepšení kvality připravit. Zpracování místního programu má smysl zejména v případě, že kvalitu ovzduší v daném místě lze zlepšit realizací konkrétního projektu nebo opatření. Pokud obec program ke zlepšení kvality ovzduší zpracuje a při vypracování programu bude identifikováno konkrétní opatření nebo projekt, které je pro kvalitu ovzduší v daném místě rozhodující, musí být toto opatření nebo projekt na základě novely zákona zahrnuto do programu ke zlepšení kvality ovzduší vypracovaného na příslušné vyšší úrovni, tedy úrovni zóny či aglomerace. Zvyšuje se tím možnost spolufinancování z finančních prostředků příslušného kraje, Státního fondu životního prostředí či fondů Evropské unie.

Významnou změnou v systému řízení kvality ovzduší je povinnost pro krajské úřady a obecní úřady obcí s počtem obyvatel nad 350 000 v oblastech se zhoršenou kvalitou zpracovat **akční plány**, které obsahují přehled krátkodobých opatření ke zlepšení kvality ovzduší. Prováděcí právní předpis stanoví podmínky vedoucí k vyhlášení akčních plánů, strukturu a obsah akčních plánů, zásady vypracování a realizace akčních plánů. Povinnost tyto plány zpracovat zavádí rámcová směrnice⁵⁾, ale při transpozici do české legislativy na ně bylo zcela zapomenuto.

Legislativně technické úpravy, které vyplynuly z praktické aplikace zákona o ochraně ovzduší, se dotýkají hlavně problematiky malých zdrojů znečišťování a poplatků za znečišťování ovzduší.

V průběhu praktické aplikace zákona¹⁾ docházelo v oblasti kategorizace malých zdrojů znečišťování ovzduší v případě **ščitání** jejich **jmenovitých tepelných výkonů** k řadě problémů a nedorozumění. Z tohoto důvodu bylo přistoupeno k přesnější formulaci podmínek, za kterých je možno malé spalovací zdroje „ščitat“. Nejednoznačná formulace „...že spaliny jsou a nebo by mohly být vypouštěny společným komínem...“ byla nahrazena srozumitelnějším zněním, „...že spaliny jsou vypouštěny společným komínem a nebo je toto řešení technicky proveditelné.“

Na provozovatele malých spalovacích zdrojů provozovaných při nepodnikatelské činnosti se novelou zákona²⁾ rozšiřuje povinné měření malých spalovacích zdrojů od stanoveného výkonu. Výjimky udělené pro státní školy, nemocnice a jiné nepodnikající subjekty vytvářely nerovné prostředí a snižovaly tak celkový přínos ke zlepšení kvality ovzduší v dané obci. Měření účinnosti spalování, měření množství vypouštěných látek a kontrole stavu spalínových cest nadále nebudou podléhat fyzické osoby provozující malý spalovací zdroj umístěný v rodinných domech, bytech a stavbách pro individuální rekreaci. Současně je novelou zavedena lhůta pro odstranění závad na zdroji ze strany provozovatele a stanoven způsob oznamovací povinnosti o odstranění této závady.

Praktická změna je provedena v oblasti poplatků za znečišťování ovzduší. Nová úprava zpřesňuje období, za jaké se vyměřuje poplatek provozovatelům zdrojů za poplatkové období. Podle doposud platné legislativy bylo možné vydávat rozhodnutí o výši poplatku též současně se stanovením záloh na běžný rok, což komplikovalo pozdější vyúčtování poplatků po skončeném poplatkovém období. Proto se nyní bude vydávat rozhodnutí o vyměření poplatku až po skončeném poplatkovém období, a to podle skutečného množství vypouštěných znečišťujících látek příslušného provozovatele zdroje znečišťování ovzduší. Do této doby platí provozovatel zdroje zálohy na poplatek. Současně zde byla stanovena rozdílná lhůta v řízení o vyměření poplatků za znečišťování ovzduší oproti správnímu řádu.

Přijátá novela zákona²⁾ o ochraně ovzduší dává předpoklady upravit nově problematiku pachových látek, optimálním způsobem upravuje v mezích stávajících kompetencí řízení kvality ovzduší a odstraňuje některé nedostatky, které vyplývají ze stávající praxe.

Z těchto důvodů je pro výkon státní správy důležitá, ale významnější zjednodušení, případně odstranění všech nesrovnalostí, které praxe při aplikaci zákona ukázala, od ní však nelze prozatím očekávat.

Podrobnější komentář k uvedeným změnám, včetně uvedení dalších důvodů, které vedly k jejich provedení, je obsahem článku, který bude publikován v časopise OCHRANA OVZDUŠÍ⁶⁾.

**Ing. Jan Kužel, Ing. Jiří Morávek,
odbor ochrany ovzduší MŽP**

Použitá literatura:

- [1] Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění zákona č. 521/2002 Sb., zákona č. 92/2004 Sb., zákona č. 92/2004 Sb., zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 695/2004 Sb. a zákona č. 180/2005 Sb.;
- [2] Zákon č. 385/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů;
- [3] Vyhláška MŽP č. 356/2002 Sb., kterou se stanoví seznam znečišťujících látek, obecné emisní limity, způsob předávání zpráv a informací, zjišťování množství vypouštěných znečišťujících látek, tmavosti kouře, přípustné míry obtěžování zápachem a intenzity pachů, podmínky autorizace osob, požadavky na vedení provozní evidence zdrojů znečišťování ovzduší a podmínky jejich uplatňování
- [4] ČSN 83 5031 Stanovení pachových látek ve venkovním ovzduší terénním průzkumem ČSN EN 13725 Kvalita ovzduší – Stanovení koncentrace pachových látek dynamickou olfaktometrií
- [5] Směrnice Rady 96/62/ES ze dne 27. září 1996 o hodnocení a řízení kvality ovzduší
- [6] Kužel, J.; Morávek, J. (2005): Zákon o ochraně ovzduší ve znění poslední novely – zákona 385/2005 Sb., OCHRANA OVZDUŠÍ 5

Řízení a hodnocení kvality ovzduší v ČR

V letošním roce došlo k nejzásadnější změně v řízení a posuzování kvality ovzduší v České republice od roku 2002, kdy byl schválen zákon o ochraně ovzduší¹⁾. V této oblasti byla provedena zásadní změna jak zákona o ochraně ovzduší, tak příslušného prováděcího předpisu²⁾. Byly připraveny i další „podpůrné“ metodické dokumenty.

V původním znění zákona o ochraně ovzduší došlo k poněkud nešťastnému definování některých pojmů, jako například oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší. Tyto nepřesnosti jsou nyní novelou zákona³⁾ od 1. října 2005 upraveny. Definice, ale i celý systém řízení kvality nyní více odpovídá duchu rámcové směrnice pro kvalitu ovzduší⁴⁾.

ČR: nové členění

Celé území České republiky bylo rozčleněno na 12 zón a 3 aglomerace (Věstník MŽP) a bude měněno

pouze při zásadních změnách kvality ovzduší či způsobu jejího řízení. Na úrovni zón a aglomerací se bude provádět posuzování a řízení kvality ovzduší. V tabulce č. 1 je navržené členění České republiky uvedeno včetně počtu obyvatel a rozlohy jednotlivých zón. Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší se i nadále budou vymezovat a zveřejňovat každoročně jako území v rámci těchto zón a aglomerací, kde dojde k překročení imisního limitu.

Tab. č. 1 Členění ČR do zón a aglomerací

zóna/aglomerace	rozloha (v km ²) ^{a)}	počet obyvatel ^{a)}
Aglomerace Brno	230	369 559
Aglomerace Hlavní město Praha	496	1 165 581
Aglomerace Moravskoslezský kraj	5 535	1 260 277
Zóna Jihočeský kraj	10 057	625 541
Zóna Jihomoravský kraj ^{b)}	6 835	753 011
Zóna Karlovarský kraj	3 315	304 249
Zóna Královéhradecký kraj	4 758	547 563
Zóna Liberecký kraj	3 163	427 722
Zóna Olomoucký kraj	5 160	636 313
Zóna Pardubický kraj	4 519	505 486
Zóna Plzeňský kraj	7 562	550 113
Zóna Středočeský kraj	11 013	1 135 795
Zóna Ústecký kraj	5 334	820 868
Zóna Vysočina	6 926	517 511
Zóna Zlínský kraj	3 963	591 866

Poznámky:

a) Stav k 31. 12. 2003

b) Brno je vyčleněno

Zdroj:

Statistická ročenka České republiky 2004

Navržené členění odpovídá velikostně i filosofii členění území do zón v jiných členských státech EU. Na obrázku č. 1 je možné porovnat rozlohu území zón členských států EU-15 a zón v ČR.

Obr. č. 1 Srovnání navrženého členění v ČR se státy EU-15

V zónách a aglomeracích budou v České republice nadále zpracovávány a průběžně aktualizovány programy ke zlepšení kvality ovzduší. Tyto programy mají svůj kontext a „historii“ v národní i evropské legislativě. Základní význam programů jako imisního nástroje ochrany ovzduší je naplnění jednoho z cílů rámcové směrnice⁴⁾: „zachovat kvalitu ovzduší tam, kde je dobrá, a v ostatních případech ji zlepšit“. Povinnost zpracovat tyto programy byla až do letošního roku uložena krajům a obcím, na jejichž území byly vymezeny oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší. Tato povinnost se nyní zachovává pouze pro krajské úřady a obecní úřady obcí s počtem obyvatel větším než 350 000. V každé zóně a aglomeraci tedy musí povinně vzniknout pouze jeden program. O všech těchto programech, resp. o jejich plnění, musí Česká republika od roku 2006 pravidelně informovat Evropskou komisi. Výrazně se tím ulehčuje obcím, kterým je povinnost zpracovávat programy ke zlepšení kvality ovzduší odebrána, neboť jejich počet rok od roku narůstal se snižováním meze tolerance pro suspendované částice frakce PM 10 (za rok 2003 to bylo 231 obcí).

Místní programy v obcích a akční plány

Obcím zůstává možnost zpracovat místní program ke zlepšení kvality ovzduší. Pokud by zpracovaný program na místní úrovni navrhoval realizaci konkrétního projektu, který by byl klasifikovaný jako rozhodující pro kvalitu ovzduší v místě, bude realizace tohoto projektu povinně zahrnuta do programu na vyšší úrovni – úrovni zóny/aglomerace, čímž by měla být zvýšena možnost jeho realizace. Spolufinancování by mohlo být realizováno programem 2.7.2., „Program realizace územních programů snižování emisí a imisí znečišťujících látek“

nebo z fondů Evropské unie. Odbor ochrany ovzduší MŽP vypracoval v průběhu roku 2005 Metodický pokyn pro čerpání finančních prostředků z Fondu soudržnosti na projekty v oblasti ochrany ovzduší, který je v současné době schvalován a implementován do příslušných předpisů MŽP.

Dále došlo k transpozici akčních plánů, které doposud v české legislativě pro ochranu ovzduší zcela chyběly. Jedná se o soubory krátkodobých opatření, které musí být realizovány v případě, že je ohroženo plnění imisního limitu. Význam akčních plánů narostl výrazně poté, co od 1. 1. 2005 platí imisní limit pro suspendované částice frakce PM 10. V případě překročení této hodnoty musí být zpracovávány a realizovány akční plány místo zpracovávání nových programů ke zlepšení kvality ovzduší. Způsob zpracování akčních plánů a další podmínky jejich realizace bude upraven prováděcím předpisem, který bude obsahovat i odkaz na katalog základních opatření pro akční plány.

Další změny

Další výrazné změny byly navrženy v příslušném prováděcím předpisu²⁾. Jedná se zejména o zrušení II. etapy imisních limitů pro suspendované částice frakce PM 10. Přezkoumání a případné přehodnocení uvedené II. etapy bylo avizováno již v současném znění²⁾. Vzhledem k tomu, že dosažení uvedených hodnot se za současného stavu jeví jako nereálné a vzhledem k tomu, že Evropská unie k plnění II. etapy imisních limitů pro PM 10 nepřistoupí a tyto hodnoty nejsou a nebudou závazné⁵⁾, bylo rozhodnuto, že uvedené imisní limity nebudou aplikovány. Jedním z dalších zásadních důvodů je i ten, že na více než 77 stanicích na celém území České republiky byla v roce 2004 hodnota ročního imisního limitu, navrženého v rámci II. etapy, překročena.

Dále bylo navrženo zrušení imisních limitů pro amoniak, rtuť a roční imisní limit pro oxid siřičitý. Naměřené hodnoty koncentrací v ovzduší u uvedených znečišťujících látek se dlouhodobě pohybují hluboko pod stanovenými limitními hodnotami a ve většině případů i pod dolní mezí pro posuzování, takže jejich koncentrace v ovzduší lze, v souladu s legislativou, posuzovat pouze modelováním či odborným odhadem.

Dochází i ke změně vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou, které se nadále nebudou vyhlašovat na úrovni obcí, ale na úrovni vyšších celků, např. území stavebních úřadů nebo území obcí s rozšířenou působností.

Tab. č. 2 Návrh „nových“ imisních limitů

Znečišťující látka	Doba průměrování	Hodnota imisního limitu / maximální povolený počet jejího překročení za rok	Datum, do něhož musí být limit dosažen
Oxid siřičitý	1 hodina	350 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ / 24	již platí
Oxid siřičitý	24 hodin	125 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ / 3	již platí
Oxid dusičitý	1 hodina	200 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ / 18	1. 1. 2010
Oxid dusičitý	1 rok	40 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	1. 1. 2010
Oxid uhelnatý	Maximální denní osmihodinový klouzavý průměr	10 $\text{mg}\cdot\text{m}^{-3}$	již platí
Suspendované částice PM10	24 hodin	50 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ / 35	již platí
Suspendované částice PM10	1 rok	40 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	již platí
Benzen	1 rok	5 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	1. 1. 2010
Olovo	1 rok	0,5 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	již platí

Tab. č. 3 Návrh „nových“ cílových imisních limitů (bez zahrnutí troposférického ozonu)

Znečišťující látka	Doba průměrování	Hodnota cílového imisního limitu	Datum splnění limitu
Arsen	1 rok	6 ng.m ⁻³	31. 12. 2012
Kadmium	1 rok	5 ng.m ⁻³	31. 12. 2012
Nikl	1 rok	20 ng.m ⁻³	31. 12. 2012
Benzo(a)pyren	1 rok	1 ng.m ⁻³	31. 12. 2012

Poslední významnou navrženou změnou je změna definice limitní hodnoty pro koncentrace v ovzduší pro těžké kovy (arsen, kadmium, nikl) a polycyklické aromatické uhlovodíky (vyjádřené jako benzo(a)pyren). Limitní hodnota pro tyto látky je nově definována jako cílový imisní limit (obdobně jako troposférický ozon), což je v souladu s požadavky 4. dceřiné směrnice⁶⁾. Tyto látky tedy přecházejí z „přísnějšího“ do „mírnějšího“ režimu, viz tabulky č. 2 a 3.

5. října 2005 byl uvedený prováděcí předpis schválen Vládou ČR a následně vyšel ve Sbírce zákonů jako nařízení vlády č. 429/2005 Sb.

Souběžně s legislativními změnami byl připraven metodický pokyn pro zpracování místních programů tak, aby odpovídal filosofii nového zákona o ochraně ovzduší a dále probíhá projekt „Aktualizace programů ke zlepšení kvality ovzduší na úrovni zón a aglomerací v České republice“, v rámci kterého bude mimo jiné připravena „Zpráva o zónách a aglomeracích v ČR“. Tento dokument pokryje adekvátním způsobem body 2a – 2d přílohy č. 3 zákona o ochraně ovzduší a měl by sloužit jako „popisná“ část programů ke zlepšení kvality ovzduší. V rámci projektu bude připraven i návrh obecného zadání zbývajících částí programu, přičemž některé body zmíněné přílohy budou naplněny programovým dodatkem.

21. září 2005 představila Evropská komise Tematickou strategii pro kvalitu ovzduší, jejíž součástí jsou i návrhy na revizi legislativy. Je třeba vzít v úvahu fakt, že bude patrně zapotřebí provést do konce roku 2007 zásadní novelizaci zákona o ochraně ovzduší (část řízení a posuzování kvality ovzduší), neboť v letech 2005 – 2007 budou institucemi EU projednány dva zásadní legislativní dokumenty pro ochranu ovzduší: prvním z nich je již zmíněná směrnice ke kvalitě

ovzduší⁵⁾, která slučuje velkou část současných legislativních předpisů ES ke kvalitě ovzduší a zavádí některé nové povinnosti, např. sledování a vyhodnocování imisní zátěže jemnými suspendovanými částicemi frakce PM 2,5. Druhým zásadním legislativním předpisem, který teprve bude představen, je nová směrnice o národních emisních stropcích, která bude obsahovat národní emisní stropy pro rok 2020.

Podrobnější komentář k uvedeným změnám, včetně uvedení dalších důvodů, které vedly k jejich provedení, je obsahem publikace pro časopis OCHRANA OVZDUŠÍ⁷⁾.

**Ing. Jiří Morávek, Ing. Jan Kužel,
odbor ochrany ovzduší MŽP**

Použitá literatura:

- [1] Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění zákona č. 521/2002 Sb., zákona č. 92/2004 Sb., zákona č. 92/2004 Sb., zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 695/2004 Sb. a zákona č. 180/2005 Sb.
- [2] Nařízení vlády č. 350/2002 Sb., kterým se stanoví imisní limity a podmínky a způsob sledování, posuzování, hodnocení a řízení kvality ovzduší, ve znění nařízení vlády č. 60/2004 Sb.
- [3] Zákon č. 385/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění pozdějších předpisů
- [4] Směrnice Rady 96/62/ES ze dne 27. září 1996 o hodnocení a řízení kvality ovzduší
- [5] Directive of the European Parliament and of the Council on ambient air quality and cleaner air for Europe [UNOFFICIAL VERSION] COM(2005) 447 final
- [6] Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2004/107/ES ze dne 15. prosince 2004 o obsahu arsenu, kadmia, rtuti, niklu a polycyklických aromatických uhlovodíků ve vnějším ovzduší
- [7] Kužel, J.; Morávek, J. (2005): Zákon o ochraně ovzduší ve znění poslední novely – zákona č. 385/2005 Sb., OCHRANA OVZDUŠÍ 5, XX-XX

Konference Ochrana ovzduší ve státní správě, teorie a praxe

Vzhledem k tomu, že v roce 2005 došlo k nejrozsáhlejší novelizaci legislativy v oblasti ovzduší, rozhodl se odbor ochrany ovzduší MŽP uspořádat konferenci pro státní správu všech úrovní, aby bylo možné co nejširšímu publiku prezentovat a vysvětlit provedené změny. Cílem této snahy je zejména jednotný postup při výkonu státní správy v oblasti ochrany ovzduší.

Domnívali jsme se, že je vhodné využít příležitosti konání této konference také k prezentaci závěrů a doporučení OECD pro Českou republiku pro oblast ochrany ovzduší.

Téma přednášek, které na konferenci zazněly, lze rozdělit na několik bloků:

- Technická prevence znečištění ovzduší – novelizace předpisů
- Řízení a posuzování kvality ovzduší v ČR

- Problematika pachových látek
- ostatní

Konference se konala 8. – 10. listopadu 2005 v Beceřině. Přednášející byli zastoupeni především odborem ochrany ovzduší MŽP, zástupci dalších úrovní státní správy, dále odborníky ČHMÚ a dalších dotčených společností, které přispívají k výkonu státní správy v oblasti ochrany ovzduší. Posluchači byli především zástupci krajských a obecních úřadů, ČHMÚ, ČIŽP a soukromých subjektů podnikajících v oblasti ochrany ovzduší.

Předpokládáme konání konference pravidelně jednou za rok. V roce 2006 předpokládáme konání konference opět v 1. polovině listopadu.

**Ing. Jan Kužel,
odborný garant konference,
ředitel odboru ochrany ovzduší MŽP**

Informace o zasedání Rady EU pro životní prostředí ze dne 17. října 2005 v Lucemburku

Dne 17. října 2005 se v Lucemburku uskutečnilo řádné zasedání Rady EU pro životní prostředí. Delegaci České republiky vedl náměstek ministra – ředitel sekce zahraničních vztahů JUDr. Ing. Tomáš Novotný.

Na zasedání Rady byla zejména diskutována nová chemická politika REACH, problematika změny klimatu a otázka zlepšení tvorby právních předpisů.

Nová chemická politika REACH

– politická rozprava

Příprava nového systému nakládání s chemickými látkami (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals) probíhá v Evropské unii již od roku 2003, kdy Komise předložila svůj návrh Radě a Evropskému parlamentu. REACH zavádí právní úpravu, která povede ke zvýšení ochrany lidského zdraví a životního prostředí.

Na základě návrhu britského předsednictví a závěrů diskuse během jednání Rady pro konkurenceschopnost se Rada pro životní prostředí zaměřila na následující okruhy otázek:

- 1) postoj k obecnému přístupu UK předsednictví k návrhu nařízení
- 2) přístup k látkám ve výrobcích určeným k záměrnému uvolňování
- 3) kritéria pro notifikaci potenciálně nebezpečných látek ve výrobcích

Předložený kompromisní návrh předsednictví vycházel ze základních cílů politiky REACH předložených Evropskou komisí v Bílé knize za účelem dosažení politické dohody a rovnováhy mezi potřebami životního prostředí a lidského zdraví a konkurenceschopného evropského trhu.

V rámci Rady proběhla politická diskuse, ve které jednotlivé členské státy, včetně zástupců přístupujících zemí Bulharska a Rumunska, vyjádřily své pozice a předložily odpovědi na výše zmíněné otázky.

Ad 1) Většina delegací podpořila způsob projednávání vedený britským předsednictvím, který částečně zachovává přístup Komise (ukládající výrobcům a dovozcům povinnost registrovat látky záměrně uvolňované, které se ve výrobcích vyskytují v množství vyšším než 1t/rok, podle stávající legislativy se řadí mezi nebezpečné látky, a jsou uvolňovány za normálních a předvídatelných podmínek použití výrobku).

ČR rovněž uvítala kompromisní návrh předsednictví jako užitečný základ pro konečnou fázi jednání. V některých částech návrhu však ČR dala přednost původnímu návrhu Komise (viz níže).

Ad 2) Pozice delegací se při detailnější diskuzi o požadavcích na registraci částečně lišily. Některé preferují, aby látky ve výrobcích určené k záměrnému uvolnění podléhaly stejnému režimu v rámci registrace jako ostatní látky, jiné preferují, aby registrace těchto látek probíhala podle zvláštního režimu (jak je navrženo v kompromisním textu předsednictví).

Rovněž ČR souhlasila s tím, aby látky ve výrobcích určené k záměrnému uvolnění (a v tonáži nad 1t/rok) měly vlastní režim klasifikace.

Ad 3) V odpovědích týkajících se notifikace potenciálně nebezpečných látek (látek ve výrobcích, které nejsou určeny k záměrnému uvolnění) panuje široká podpora současného textu v předsednickém kompromisním návrhu s tím, že řada delegací (včetně ČR) zároveň podpořila zachování podmínek uvedených v původním návrhu Komise, tzn. aby byla vzata v úvahu potenciální expozice předmětné látky (za normálních a předvídatelných podmínek použití výrobku).

Řada delegací zmínila aspekty, které by dle jejich názoru zasloužily větší pozornost: zavedení povinnosti pro průmysl uvádět vhodné substituty, zachování některých národních kompetencí – např. možnost provádět hodnocení nejen Agenturou, ale i odpovědnými orgány na národní úrovni, rozšířené požadavky na informace o látkách v tonáži 1 – 10t/rok, požadavky na notifikaci.

Delegace se shodly na tom, že je důležité, aby bylo poskytováno více informací o chemických látkách, a že nesmí dojít ke zpětnému přenesení odpovědnosti mimo průmyslovou sféru (role Agentury by měla být spíše podpůrná). Rovněž je velice důležité zaměřit se na alternativní řešení a podporu substituce nebezpečných látek.

Předsednictví diskusi shrnulo s tím, že se této otázce bude Rada ještě věnovat v rámci Coreperu. Předpokládá se další projednávání nastolených otázek na zasedání Rady pro konkurenceschopnost koncem listopadu.

Změna klimatu

– závěry Rady

Hlavním obsahem závěrů Rady je pozice EU k nadcházejícímu jednání smluvních stran Protokolu a Úmluvy OSN o změně klimatu (COP11/MOP1), které proběhne na přelomu listopadu a prosince v Montrealu. Jedním z bodů, které ministři diskutovali, byla otázka taktiky pozice EU, resp. vyjednávání na mezinárodním fóru. Jednotlivé delegace hledaly rovnovážný bod pro účinné vyjednávání k dosažení ambiciózních cílů EU, aniž by vytvářely přílišný nátlak. Důležité je vést dialog s třetími stranami, který je nezbytnou součástí pro další pokrok v nastolení spolupráce v oblasti řešení problémů klimatických změn.

K otázce financování, resp. závazků EU k zajištění fungování flexibilních mechanismů, řada delegací, zejména nových členských zemí, poukázala na skutečnost, že Mechanismus čistého rozvoje (Clean Development Mechanism – CDM) pro ně není vždy

hlavní prioritou, a že stejně relevantní jsou i další mechanismy, resp. Schéma Projektů společné implementace (Joint Implementation – JI).

Se změnou klimatu jsou velice úzce provázány otázky týkající se revize směrnice 2003/87/ES o systému obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a dále sdělení Komise o snižování vlivu letectví na změnu klimatu. Oba tyto body byly zařazeny na program Rady v rámci bodu „Různé“.

Na žádost polské delegace byla v rámci bodu „Různé“ stručně diskutována otázka týkající se plánované revize směrnice 2003/87/ES o systému obchodování s povolenkami takovým způsobem, aby ovlivnila již druhé obchodovací období, resp. přípravu druhých národních alokačních plánů. V protikladu s plánovaným časovým harmonogramem, podle kterého by měl být v polovině roku 2006 Komisí předložen návrh, čerpající z praktických zkušeností fungování systému obchodování.

K otázce revize směrnice Komise potvrdila, že její příprava byla již na pracovní úrovni zahájena a proběhne v souladu s harmonogramem stanoveným článkem 30 směrnice (tj. na základě zprávy předložené Komisí v polovině 2006). Zároveň zástupce Komise potvrdil, že řada praktických problémů, které se během implementace směrnice objevily, bude řešena v rámci komitologie tam, kde to směrnice umožňuje.

Komise připravila a prezentovala návrh plánu EU na snižování dopadů emisí skleníkových plynů z letecké dopravy na změnu klimatu, jakožto novou iniciativu za účelem plnění přijatých závazků vyplývajících z Kjótského protokolu. Ke sdělení Komise k možnosti zahrnutí emisí z letecké dopravy do systému obchodování potvrdil zástupce Komise avizované kroky – ustavení expertní pracovní skupiny pro přípravu začlenění sektoru letectví do systému obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů (European Union Emission Trading Scheme) a na základě výsledků její činnosti předložení legislativního návrhu do konce roku 2006. Od Rady se očekává „political guidance“, k čemuž předsednictví uvedlo, že v prosinci (Rada EU pro životní prostředí 2. 12. 2005) budou k této problematice předloženy závěry Rady.

Zlepšení tvorby právních předpisů – tematické strategie

– veřejná rozprava)

Otázky zkvalitňování legislativy Evropského společenství (dále jen „Better Regulation“) jsou předmětem diskusí, iniciativ a návrhů na řadě jednání v institucích EU. V brzké době se očekává publikování dalších tematických strategií pro oblast životního prostředí (ŽP), které připravuje Komise (k ochraně ovzduší byla již zveřejněna 21. 9. 2005, dále pak nakládání s odpady, využívání přírodních zdrojů, užívání pesticidů, ochrana mořského prostředí, ochrana půdy a ŽP urbanizovaných prostředí). Tyto strategie má postupně projednávat Rada EU.

Rozprava byla zahájena vystoupením komisaře pro životní prostředí Stavrose Dimase, který zdůraznil přínos strategického přístupu ke zlepšování tvorby právních předpisů a uvedl, že v oblasti životního prostředí jde o uplatnění integrovaného přístupu v rámci

dlouhodobé politiky pro ŽP. Tento přístup je založen na uplatnění odborných poznatků, důsledném vyhodnocování dopadů navrhované legislativy a cíleném navrhování legislativních předpisů. Komise v tomto ohledu využívá tematických strategií pro oblast ŽP, při jejichž přípravě uplatňuje poznatky získané z tematicky zaměřených konzultací s veřejností a zainteresovanými subjekty.

Součástí podkladů pro zasedání Rady byly písemné příspěvky delegací, které obecně podpořily snahu o zlepšení tvorby právních předpisů a vyjádřily své názory k nastoleným otázkám:

1. Přístup Rady při projednávání legislativních návrhů Komise a praktické uplatnění zásady zkvalitňování legislativy při vytváření politiky společenství v oblasti ŽP s ohledem na využití dopadových studií;
2. Jaké další nástroje ke zlepšování legislativy mohou být při její přípravě využity (konzultace, zjednodušování předpisů, zkvalitňování legislativy, monitorování a reporting);
3. Jak mohou nástroje a principy zkvalitňování legislativy napomoci k integraci environmentálních aspektů do ostatních politik Společenství.

Téma bylo rovněž námětem diskuze ministrů během pracovního oběda za účasti předsedy Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin Evropského parlamentu K.- H. Florenze.

ČR podporuje principy „Better Regulation“. Tvorba nové legislativy či úprava té stávající by měla být opodstatněná na základě analýzy dopadů zohledňující ekonomické, sociální i environmentální aspekty. Rovněž by se měly zohlednit náklady plynoucí z nečinnosti. Zpracování kvalitní analýzy dopadů s sebou přináší otázku financování těchto studií. Nesmí však docházet k simplifikaci ve smyslu snižování standardů ochrany životního prostředí a zdraví obyvatelstva.

Mezi nástroje, které Evropská komise využívá při přípravě lepší legislativy, patří nový systém hodnocení dopadů, včetně zohlednění nákladů plynoucích z nečinnosti a dlouhodobé dopady, minimální standardy pro konzultace se zájmovými skupinami. Předpisy by se měly stát předmětem simplifikace a racionalizace – aktualizace a zhodnocení návaznosti na jiné související předpisy. Dalším cenným nástrojem je monitoring a reporting.

Přesto, že analýzy dopadů prováděné Komisí slouží jako základní výchozí bod pro efektivní zhodnocení návrhů ostatními institucemi, měla by Rada v souladu s principem „jednotného přístupu“ tří institucí přijít s vlastní analýzou dopadů pozměňovacích návrhů a úzce spolupracovat s Komisí a Evropským parlamentem za účelem zajištění shody v rámci rozhodovacího procesu.

Tematické strategie pro oblast životního prostředí jsou vhodnou příležitostí pro příkladný přístup k environmentální legislativě, který se zakládá právě na principech Better Regulation. Je žádoucí, aby se i v budoucnu Rada zabývala nastolenými otázkami a dále diskutovala na téma zlepšení tvorby právních předpisů.

Závěrem shrnulo předsednictví převažující názory delegací a uvedlo, že dopadové studie zpra-

cované Komisi jsou pokládány za hlavní výchozí bod pro navazující analýzu dopadů a dopadové studie musí vzít v úvahu rovnoměrně aspekty ekonomické, sociální a životního prostředí, aniž by některé z těchto aspektů byly považovány za nadřazené ostatním. Kromě vyhodnocení dopadů považují delegace za užitečné využít dalších mož-

ností včetně konzultací, kodifikace, konsolidace a vyjasňování právních předpisů, nicméně zjednodušování by nemělo vyústit ve slevování z požadavků na úroveň standardů. Členské státy se shodly na nutnosti integrace environmentálních hledisek do všech politik Společenství.

odbor Evropské unie MŽP

ČIŽP a staré ekologické zátěže

Pod pojmem staré ekologické zátěže (SEZ) jsou zahrnuta kontaminovaná místa (podzemní vody, zeminy, skládky, stavební konstrukce), kde byl závadný stav způsoben státními podniky v období před privatizací používáním k životnímu prostředí nešetrných, ale ve většině případů povolených technologií a chemických látek.

ČR přijala odpovědnost za tyto znečištěné lokality a bylo rozhodnuto na jejich vyčištění použít část prostředků z výnosu privatizace. Problém byl akcentován bohužel až ve 2. vlně privatizace, neboť zkušenosti z 1. vlny a zvláště při privatizaci zahraničními subjekty prokázaly, že možné náklady na odstranění ekologických škod mohou převýšit hodnotu privatizovaného majetku.

Jak se odstraňují SEZ

Agendou odstraňování ekologických škod byl pověřen FNM ČR v úzké spolupráci s MŽP. Inspekce byla od samého počátku, tj. od r. 1993, pověřena rozhodováním o nápravných opatřeních. Rozhodnutí ČIŽP o nápravných opatřeních je nutnou podmínkou pro úhradu nákladů na odstranění SEZ z prostředků FNM. Celý proces se v průběhu 12 let vyvíjel, probíhá v řadě návazných kroků, ty zásadní jsou:

- Usnesení vlády, včetně výše finanční garance a souhlas s uzavřením tzv. ekologické smlouvy mezi nabyvatelem privatizovaného majetku a FNM ČR
- Zpracování analýzy rizik, příp. studie proveditelnosti z prostředků FNM
- Rozhodnutí o nápravných opatřeních, ČIŽP je vydává formou správních rozhodnutí
- Výběrové řízení na dodavatele sanačních prací a smlouva o jejich dodávce (provádí FNM), Realizační projekty
- Sanace, monitoring, kontrola FNM ČR (s využitím odborné supervize), MŽP, nabyvatel, ČIŽP
- Závěrečná zpráva o dosažených výsledcích, případně aktualizovaná analýza rizik
- Závěrečný protokol ČIŽP o splnění uložených opatření.

Výše uvedený postup, podle kterého FNM ČR v souladu se zákonem, na základě rozhodnutí o privatizaci a po schválení garance vládou uzavírá s nabyvatelem ekologickou smlouvu, je zpracován v závazné směrnici FNM, která respektuje zásady UV ČR 51/01, v souladu se zákonem 92/1991 Sb. o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby ve znění pozdějších předpisů, 171/1991 Sb. o působnosti orgánů ČR ve věcech převodu majetku státu na jiné osoby a o FNM ČR ve znění pozdějších předpisů a zákona 40/2004 Sb. o veřejných zakázkách ve znění pozdějších předpisů..

Celkem od r. 1991 bylo uzavřeno 277 ekologických smluv s nabyvateli a z toho vyplývající garance ve výši 164,8 mld Kč.

Aktuální závazky

Aktuální stav smluvních závazků je 193 v celkové výši garancí 155,5 mld Kč. Garance ve většině případů odpovídají výši základního jmění privatizovaného majetku, náklady na sanaci jsou ve většině případů nižší než tato garance a jsou specifikovány v analýze rizik a prováděcích projektech. K 31. 8. 2005 bylo ukončeno 75 ES, od 9 smluv bylo odstoupeno. Celkové výdaje FNM ČR při sanaci SEZ vzniklých před privatizací za období od r. 1991 do 31. 8. 2005 činily 25 mld Kč.

Od roku 1993 uložila ČIŽP opatření k nápravě pro 249 ekologických smluv (nabyvatelům) a pro 504 lokalit na území ČR. Z toho na 102 lokalitách v současné době sanační práce probíhají. Existuje řada lokalit, kdy dochází k velké časové prodlevě mezi vydáním rozhodnutí ČIŽP o nápravných opatřeních a zahájením sanačních prací. Příčinou je opožděné vyhlášení výběrových řízení na dodavatele prací Fondem národního majetku, zdlouhavé schvalování projektů a jejich změn.

Zájmem ČIŽP a ochrany životního prostředí vůbec je komplexní sanace znečištění i mimo areály privatizovaných podniků, což FNM v poslední době zpochybňuje.

Další ekologické škody

Odstraňování SEZ způsobených Sovětskou armádou je financováno ze státního rozpočtu z kapitoly 315, program odstraňování škod po Sovětské armádě. Celý proces je řízen OEŠ MŽP a Inspekce pro ně nevydává opatření k nápravě ve správním řízení.

Havarijní stavy na vodách (které mohou být způsobeny i neřešenými SEZ) mohou být výjimečně řešeny podle odst.4, §42 zákona 254/2001 Sb. o vodách, kdy bezprostředně hrozí závažné ohrožení povrchových a podzemních vod. K tomuto účelu jsou na krajích zřízeny účty ve výši 10 mil. Kč. Jde například o lokality Bor u Skutče, Transporta Chrudim a Bzenec.

Mimo výše uvedený proces zůstává řada společností privatizovaných v 1. vlně privatizace a společnosti privatizované formou veřejné soutěže nebo dražby, kterým byla poskytnuta sleva z kupní ceny, mj. z důvodů existence ekologických škod.

(tisková zpráva ČIŽP)

Vybrané příklady sanací

SANACE STARÉ EKOLOGICKÉ ZÁTĚŽE SPOLANA A.S.

Výše garance v případě Spolany činí 4,3 mld. Kč. Postupně jsou jednotlivé zátěže sanovány a sanační práce probíhají po etapách již několik let. Do současné doby byla ukončena sanace staré skládky chemických odpadů v k.ú. Tišice na pravém břehu Labe a objektu A 114 A kontaminovaného dioxiny.

Sanační práce v současnosti probíhají na několika lokalitách areálu závodu:

- **Objekty s dioxiny (A 1420 a A 1030) + doprovodné chlorované kontaminanty z předchozí výroby pesticidů**

Sanační práce byly zahájeny v dubnu 2003. Byl odsouhlasen základní postup sanace spočívající v 1. hrubé dekontaminaci budov, 2. demolici budov a 3. zneškodnění odpadu. Od začátku sanačních prací je doporučováno ochranné překrytí budov a výstavba dekontaminační haly s podtlakovým odsáváním k zamezení průniku kontaminovaného prachu do okolí. V roce 2003 proběhl pilotní pokus likvidace 1 tuny kontaminovaného materiálu metodou nepřímé termické desorpce (ITD) a zásaditého katalytického rozkladu (BCD), který potvrdil vhodnost zvolené technologie. 31. 5. 2005 nabylo právní moci povolení IPPC vydané KÚ Stč. kraje. Dokumentace EIA je dosud v projednávání. Zhotovitelem sanačních prací je SITA Bohemia, a.s.

Náklady jsou odhadovány na úrovni 2,77 mld. Kč.

- **Amalgámová elektrolýza (SAE) – kontaminace rtutí**

Je vypracován a schválen projekt sanace objektu B 116 A,B, který navrhuje enkapsulaci území a likvidaci vzniklých odpadů (po demolici budovy a odtěžení svrchní vrstvy zemin) uložením na skládku po termické desorpci rtuti. Kromě toho byla ověřena kontaminace dioxinového typu a OCP v okolí SAE. Je připravena dokumentace a vydáno stavební povolení pro 1. etapu sanace (není nutná EIA) – příprava staveniště a přeložek sítí a další práce nezatěžující životní prostředí. V rámci 2. etapy bude dopracováno posouzení EIA a IPPC na základě výběru konkrétní technologie desorpce. V červenci 2005 proběhl pilotní pokus chemické desorpce, jenž bude vyhodnocen v nejbližší době. Zhotovitelem sanačních prací je TCHAS, spol. s.r.o.

Náklady jsou odhadovány na 670 mil. Kč

- **Znečištění podzemních vod areálu Spolany, a.s.**

ČIŽP zadala na konci roku 2004 studii proveditelnosti pro sanační zásah na podzemních vodách v SZ části areálu, kde kontaminace zasahuje až do oblasti přírodní rezervace Černínovska. Studii proveditelnosti vypracovala společnost CZ BIJO, a.s. Byla ověřena kontaminace CIU a toluenem. Oponentní řízení proběhlo s velkou časovou prodlevou ze strany FNM ČR až koncem května 2005. Dosud také není vypsáno výběrové řízení na zhotovitele sanace podzemních vod.

CHEMOPETROL LITVÍNŮV, A.S.

V areálu závodu probíhají sanační práce na lokalitách:

- **Skládky tekutých odpadů Růžodol**

Probíhá celková rekultivace ve 2 etapách. 1. etapa spočívá v likvidaci obsahu lagun R3, R4 a R8 odtěžením a zpracováním (zhotovitel AVE CZ odpadové hospodářství, s.r.o.), 2. etapa spočívá v sanačním překryvu lokality včetně biologické rekultivace celé oblasti skládek Růžodol (zhotovitel Vodní stavby).

Ukončena je rekultivace lagun R1, R2, R8a), R8b), R8c) s výjimkou R 14 a odvodňovacího příkopu 5, kde byl v roce 2004 zjištěn únik ropné fáze a probíhají opatření k odstranění kontaminace. V prosinci 2004 byla dokončena těžba z laguny R3.

- **Skládky popílku K1 – K4 a oblast jižního předpolí skládek**

Sanace území spočívá v sanačním překryvu s následnou biologickou rekultivací a odvodem srážkových vod. Práce proběhnou ve třech etapách. Přípravné práce začaly v roce 2004 na K3, ale zhotovitelem Stavby silnic a železnic, a.s. byly zjištěny odchylky od realizačního projektu a od smlouvy s FNM ČR odstoupil. Probíhá výběrové řízení na zhotovitele studie proveditelnosti k zamezení šíření kontaminovaných podzemních a povrchových vod do prostoru budoucího jezera Most. Podklady pro výběrové řízení na zhotovitele doprůzkumu a projektové dokumentace byly na FNM ČR předloženy.

- **Sanace zemin břehu řeky Bíliny biodegradací in-situ**

Sanace zbytkového znečištění v prostoru navazujícím na dokončené stavby Skládka kalů z ČOV (dokončeno 5/1998) a Ochrana řeky Bíliny (dokončeno 5/1998). Sanační práce v západní části lokality byly dokončeny v 1/2004, pokračují práce ve východní části s termínem ukončení 12/2005.

- **Skládka tuhých odpadů, skládka vápenného kalu u vlečky a vápenného kalu II („Bílá místa“ – UHLODEHTA)**

Sanační práce spočívají v úpravě povrchu a odvádění vod z prostoru skládek. Ve 12/2004 byla předložena projektová dokumentace pro sanaci. Ve stadiu zpracovávání je projektová dokumentace pro skládku UHLODEHTA.

- **Sanace podzemních vod, monitoring, sanace zemin**

Sanaci zajišťuje AQUATEST, ohniska kontaminace podzemních vod jsou ohraničena jednotlivými kontaminačními mraky (celkem 13). Práce jsou utlumeny, projekt sanačních prací byl předložen zhotovitelem později a dosud nebyl schválen FNM ČR. Je třeba zvýšit intenzitu sanace, aby nedošlo k ohrožení termínu sanace.

SPOLEK PRO CHEMICKOU A HUTNÍ VÝROBU, A.S. ÚSTÍ NAD LABEM

Sanační práce byly zahájeny v r. 2003, zhotovitelem sanačních prací je konsorcium firem Geosan a Aquatest. Ekologické zátěže jsou představovány znečištěním budov, zemin, půdního vzduchu a podzemních vod

chlorovanými uhlovodíky, organickými chlorovanými pesticidy, ropnými látkami a kovy (Pb, Zn, Cu, As a Hg). V říjnu 2004 byla předána ke schválení dokumentace EIA k termické desorpci Hg. V současné době probíhají sanační projekční práce a projednávání technických řešení sanace podzemních vod a sanační čerpání podzemních vod za účelem odstranění znečištění s termínem ukončení v roce 2010.

Kromě vlastního areálu společnosti probíhá sanace Chabařovické skládky na katastrálním území Chabařovice. Původně na začátku minulého století byla skládka využívána jako výsypka popelovin a škvára z průmyslových závodů v okolí Ústí nad Labem. Kolem r. 1950 byla část skládky popelovin odtěžena a použita pro výstavbu v povrchových dolech. Odtěžením vznikla deprese (Kalová laguna), kam byl ukládán heterogenní chemický odpad. Na území se vytvořily dva propojené průsakové rybníky, do kterých pramenily vývěry z tělesa skládky a následně odcházely výpustí do tzv. bažiny. Skládkování bylo ukončeno v r. 1993. Sanace spočívá v izolaci tělesa pomocí jílového těsnění, podzemní těsnicí stěny, včetně drenážního systému a krycího těsnicího systému tak, aby nedocházelo ke styku kontaminovaných skládkových vod se srážkovými.

V roce 2002 došlo v průběhu stavby „Stáčení skládkových vod“ k sesuvu severních svahů skládky, v průběhu r. 2003 probíhaly zabezpečovací práce a v r. 2004 byl vypracován projekt na sanaci severních svahů skládky, který znamená navýšení 1,5 mld Kč a překročení garance FNM ČR o tuto částku. V současné době bylo dokončeno stáčení místo skládkových vod, které jsou odváženy na ČOV Neštěmice a byla zahájena projekční příprava k mož-

nosti napojení areálu skládky na městskou kanalizační síť, která je budována v rámci napojení města Chabařovice na ČOV Neštěmice.

ALIACHEM, A.S. ODŠTĚPNÝ ZÁVOD SYNTHESIA

Jedna z nejvýznamnějších ekologických zátěží v ČR, identifikovány zátěže nad přijatelnou mírou rizik pro obyvatelstvo a ekosystémy v podobě nezabezpečených skládek, nebezpečných odpadů, silně kontaminovaných stavebních konstrukcí a zemin, výrazně znehodnocených podzemních vod nebezpečnými organickými polutanty.

V roce 2004 byla zahájena intenzivní příprava sanace skládek Fe kalů. Realizátorem je firma Subterra, a.s. Odpad představuje směs oxidů a hydroxidů železa s obsahem zbytků aromatických aminů a s obsahem anilinu. Byl proveden předsanační doprůzkum, který zjistil odchylky od údajů v analýze rizik (kontaminace Cr a Ni), na jehož základě vydala ČIŽP nové rozhodnutí, v němž byly uloženy sanační limity u nově zjištěných kontaminantů. Prováděcí projekt na realizaci vlastní sanace byl předložen v červnu 2005, po jeho schválení budou zahájeny sanační práce.

U ostatních lokalit – laguna betasmoly, laguna destilačních zbytků a saturovaná zóna – nebyly práce zahájeny. Vzhledem k provázanosti jednotlivých lokalit podzemními vodami je nezbytně nutné v co nejkratší době zadat výběrové řízení pro řešení saturované zóny a při realizaci sanace zabezpečit koordinaci prováděných prací z důvodů minimalizace negativního ovlivnění jednotlivých lokalit realizovanými sanačními pracemi v nesaturované zóně na dílčích lokalitách.

(tisková zpráva ČIŽP)

Ekonomický rozvoj a ochrana přírody mohou jít ruku v ruce

Environmentálně zaměřené nevládní organizace se rozhodly zbořit mýtus a známý společenský stereotyp, že ekonomický růst regionů a rozvoj pracovních příležitostí je v rozporu s ochranou životního prostředí.

Skutečnost, že přírodní hodnoty lze chránit a přitom rozvíjet ekonomiku, budou ekologové demonstrovat prostřednictvím projektu „Příroda dává práci“. Na jeho realizaci se v září v polském Jarkowě dohodly Arnika, Partnerství o.p.s a polské organizace Eko-Unia a Dolnoslezská nadace ekorozvoje (DFE). Během osmiměsíční informační kampaně chtějí tyto organizace hledat cesty, jak pomoci obyvatelům venkova spojit ochranu přírody a ekonomický rozvoj.

„Eko- a agroturistika, ekozemědělství, podpora lokálních produktů – to jsou některé z prvků, na kterých lze založit úspěšnou strategii rozvoje venkovských oblastí se zachovalou přírodou,“ říká koordinátor projektu, Radek Gawlik z organizace Eko-Unia. „V zemích Evropské unie lze najít řadu dobrých příkladů, jak na to. Tyto příklady chceme podrobně zdokumentovat a představit polským a českým obyvatelům venkova,“ vysvětluje Gawlik.

„Zaměříme se zvláště na místní partnerské skupiny, které působí v rámci iniciativy LEADER+,“ uvádí Tomáš Růžička z Partnerství o.p.s. „V rámci projektu jsme již zahájili sérii seminářů a diskusních setkání, na kterých starostové, zemědělci a představitelé dal-

ších dotčených zájmových skupin diskutovali o tom, jak by si představovali podporu venkova v rámci nového fondu Evropské unie – Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD).“

Program LEADER+ je program EU zaměřený na podporu rozvoje venkovských oblastí. Jeho velkou výhodou je to, že podporuje realizaci strategií rozvoje, připravených tzv. místními akčními skupinami, tedy samotnými obyvateli venkova. V ČR byl dosud vznik místních akčních skupin LEADER, příprava strategií i realizace některých konkrétních projektů podporován z operačního programu Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství, od roku 2007 však bude možno čerpat přímo z finančního programu LEADER+.

„Obsahem projektu jsou případové studie z členských zemí EU, studijní cesty místních skupin iniciativy LEADER z ČR a z Polska do lokalit, které jsou námětem těchto studií, semináře, diskusní setkání, publikace a další aktivity,“ přibližuje plánované aktivity Vlastimil Karlík ze sdružení Arnika.

Projekt, který podpořila Evropská komise v rámci programu PRINCE, bude probíhat do dubna 2006.

(z tiskové zprávy sdružení Arnika)

Edice Chráněná území ČR

Edice Chráněná území ČR je projekt, jehož cílem je podrobně popsat a v komplexní podobě vydat přehled všech zvláště chráněných území v České republice. Po mnoha stránkách jde o projekt ojedinělý.

Na slavnostní prezentaci publikace o Praze (uprostřed hlavní autoři – RNDr. Jaromír Strejček, CSc., doc. RNDr. Jarmila Kubíková, CSc., a RNDr. Vojen Ložek, DrSc.)

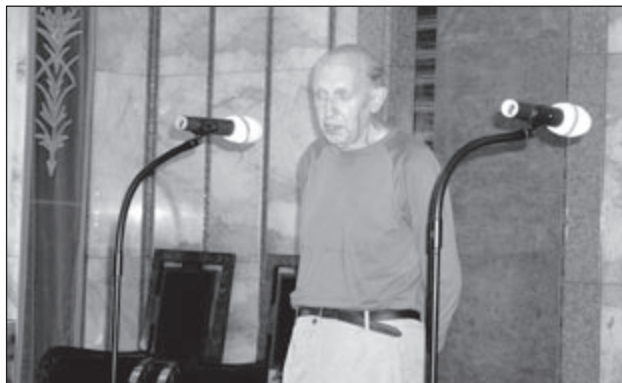
Poprvé se ke čtenářům dostává dílo, které postupně představí v textu s výjimečně podrobnou obrazovou dokumentací chráněnou přírodu celé České republiky. Svazky jsou členěny zhruba podle krajů, samostatný díl bude věnován ochraně jeskyní a závěrečný svazek přinese shrnutí tématu ochrany přírody a krajiny v ČR. Svým rozsahem a šíří záběru je tato velkoryse pojedená řada publikací první svého druhu v Evropě.

Edici Chráněná území ČR vydává Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno. Vychází ze širokého autorského a redakčního zájmu, k její realizaci se podařilo získat naše přední specialisty z oblasti zoologie, botaniky, geologie a dalších oborů. Všechny zbývající díly by měly být vydány během roku 2006.

Toto rozsáhlé dílo, ve kterém se koncentrují poznatky několika generací přírodovědců a dalších odborníků, vychází díky finanční podpoře Státního fondu životního prostředí České republiky.

Úvodní část každého svazku shrnuje přírodní podmínky regionu, vliv osídlení na vývoj krajiny a historii ochrany přírody. Následující kapitoly se podrobně věnují chráněné přírodě na území bývalých okresů, dále v národních parcích a CHKO. Následují popisy jednotlivých maloplošných zvláště chráněných území, přírodních parků a památných stromů. Text je bohatě doplněn fotografiemi, množstvím digitalizovaných map a leteckých snímků. Každý svazek obsahuje velmi podrobnou bibliografii, rejstříky chráněných území, botanických a zoologických jmen (českých i latinských).

Edice Chráněná území ČR zahájila prvním svazkem Ústecko, následovaly svazky Zlínsko, Liberecko, Pardubicko, Královéhradecko, Olomoucko, Jihlavsko, Českobudějovicko, Ostravsko, Plzeňsko a Karlovarsko.

Dr. Ložek při své přednášce o klenotech pražské přírody potvrdil svou pověst brilantního vypravěče

Dne 25. října 2005 se v krásných prostorách rezidence pražského primátora konala slavnostní prezentace XII. dílu edice Chráněná území ČR, který je věnován Praze.

Svazek PRAHA je dvanáctým dílem edice a obsahově pokrývá území našeho hlavního města, včetně všech 87 zvláště chráněných území. Těm nejvýznamnějším a rozsahem největším je v publikaci věnováno více prostoru (Divoká Šárka, Prokopské údolí, Radošinské údolí, Údolí Únětického potoka). I když Praha patří k silně urbanizovaným prostorům, nachází se zde na relativně malé ploše značná kumulace chráněných objektů, mezi nimiž je řada světových či evropských unikátů (Barrandovské skály, Homolka, Dalejský profil, Letenský profil). Publikace umožní jak obyvatelům hlavního města, tak jeho návštěvníkům poznat Prahu nejen jako kulturní metropoli, ale také jako místo s pozoruhodným přírodními hodnotami.

Svazek Praha má 304 stran, prodejní cena je Kč 490,-. Knihu si lze objednat prostřednictvím internetové adresy www.chranenauzemí.cz.

(Pla – podle tiskové zprávy AOPK)

Foto Jana Plamínková

Doc. Kubíková křtí publikaci vodou z Vltavy

Den stromů na Toulcově dvoře

Ve čtvrtek 20. října lidé v České republice i v dalších zemích střední Evropy slavili Den stromů. Tento svátek, který byl obnoven v roce 2000, navazuje na tradici stromových slavností z počátku 20. století. V rámci Dne stromů probíhaly po celé České republice nejrůznější akce – například sázení stromků, výstavy, semináře, koncerty či výlety za stromy do krajiny či lesa.

Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci se Střediskem ekologické výchovy hl. m. Prahy Toulcův dvůr uspořádalo 20. října **Den stromů na Toulcově dvoře**. Součástí odpoledního programu pro veřej-

nost bylo promítání filmů z videotéky MŽP z cyklu Paměť stromů a různé dílny a další aktivity pro děti i veřejnost. Ve starobylých prostorách Špýcharu byla slavnostně otevřena výstava na téma „Co nám stromy dávají“. Vernisáže se kromě účastníků odpoledních programů zúčastnili i lidé z Toulcova dvora a zástupkyně odboru vnějších vztahů MŽP, který při přípravě oslav Dne stromů spolupracoval.

Pla

Foto Helena Knappová

Výstavku doplňovaly i kopie kreseb památných stromů malíře Jaroslava Turka. Na jedné z nich byl k vidění i letošní vítěz ankety Strom roku – Pernštejnský tis

Zástupkyně odboru vnějších vztahů MŽP Mgr. Marta Nováková s ředitelkou Toulcova dvora Ing. Rostislavou Křivánkovou během vernisáže výstavy

Zajímavým hudebním zpestřením vernisáže bylo předvedení alpského rohu

Během odpoledne měli děti i dospělí příležitost zhotovit si výrobky ze dřeva v připravených dílnách či zhlédnout filmy o stromech z videotéky MŽP

Zpravodaj MŽP vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 – Vršovice, tel.: 267 122 549 • Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, 602 102 684, e-mail: jplaminkova@volny.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8 – Bohnice, tel.: 283 090 352, fax: 233 553 422, e-mail: sevt@sevt.cz • Roční předplatné Věstník & Zpravodaj MŽP s přílohou EIA 750 Kč • Sazba: Informica, výtiskla Tiskárna PeMa, Praha • Vychází 12x ročně • Číslo 12/2005 předáno do tisku 8. 10. 2005.